

ISSN 1222-1910

kíváncsi diákok lapja

Cimbora

2025.
november

Ti írtátok

Pályázati felhívás V–VIII. osztályosok számára

Verset, mesét, történeteket írsz, és szeretnéd megmutatni azokat másoknak is?

Küldd el szépirodalmi próbálkozásaidat 2026. április 15-ig a tiirtatok.cimbora@gmail.com címre. A legjobb alkotások megjelennek folyóiratunk **Ti írtátok** rovatában és/vagy a honlapon, szerzőjük pedig meghívást nyer az ötnapos nyári nagy találkozásra, a **18. Cimbora Kaláka Műhelybe**.

DIÁKOK ÉS
TANÁROK
FIGYELMÉBE

Fotó: Vargyasi Levente

Cimbora

kíváncsi diákok lapja

2025. november, XXXV. évfolyam

Szórakoztató irodalmi, kulturális folyóirat
10–15 éves diákoknak
ISSN 1222-1910

A Cimbora árát a sepsiszentgyörgyi
Cimbora Alapítvány bankszámlájára várjuk:
Cont IBAN: RO35BTRLRONCRT0CQ6915601
Banca Transilvania, Sf. Gheorghe
Fundatia Cimbora, CIF: 8259184

Főszerkesztő: Farkas Kinga
Munkatársak: Csillag István, Köllő Zsolt, Kuszto Anna, Lövetei Lázár László,
Mátyás Noémi, Nádasdi Csilla Emese, Szonda Szabolcs, Szőcs Imre,
Szőcs Domokos, Vetró-Bodoni Barnabás, Zayzon Ágnes

A borítón Csillag Hanna illusztrációja.
Borítóterv, könyvtipográfia és nyomdai előkészítés: Csillag István
Kiadja a sepsiszentgyörgyi Cimbora Alapítvány.

Készült a sepsiszentgyörgyi T3 Kiadó nyomdájában.

Cimbora-szerkesztőség: Szabadság tér 7. szám,
520055 Sepsiszentgyörgy, Kovászna megye, Románia
E-mail: cimboramail@gmail.com / Web: www.cimbora.net

TÁMOGATÓK

Nemzeti
Kulturális
Alap

Támogató a Romániai Magyar
Demokrata Szövetség és
a Communitas Alapítvány.

Sepsiszentgyörgy
Város Tanácsa

Barót Város
Önkormányzata

Tartalom

Cimbirodalom

Horváth Benji: *Damian és a csillagok tánca (17.) – Játzmák* 4. oldal

Csak 1 vers / Lövetei Lázár László rovata

Kulin Borbála: *Az apákkal* 6. oldal

Cimbirodalom

Bernard Friot: *Újabb sietős történetek (Szőcs Imre fordítása)* 7. oldal

Olvasólámpa / Mátyás Noémi rovata

Gyermekirodalmon innen és túl: *a HUBBY idei díjazottjai* 8. oldal

Cimbi a társadalomban / Gecse Barbara rovata

Jóból is megárt a sok. *A fogyasztás újragondolása* 12. oldal

Hónapfókusz / Kuszto Anna rovata

Történetek a tudásért folytatott küzdelemről: *Iskola a táskámban* 14. oldal

Szín-tér / Vetró-Bodoni Barnabás rovata

Mutasd a lenyomatod, megmondom, mit fogtál!
A Szín-téren: *Naoki Hayashi gyotaku-, azaz nyomatkészítő művész* 16. oldal

Beszélő tárgyak / Ladó Ágota rovata

Érmék és perek 18. oldal

Kamasz(Ok) / Nádasdi Csilla Emese rovata

Manipuláció: amikor más veszi kézbe az életed 20. oldal

Ti írtátok

Ambrus Barbara Renáta: *Az arany szívű lány (1. fejezet)* 22. oldal

Ti olvastátok

Berg Judit: *Liana* / Rejtő Jenő: *Az elátkozott part* 24. oldal

Cimbora Kaláka Műhely

Köszönet neked, nyomdász, hogy kinyomtattad a Cimborát! 25. oldal

Pénzen a természet / Köllő Zsolt rovata

A nagy kőcsagtól a békegalambig 27. oldal

Pad alatt

Cimbi levele 28. oldal

Rejtvényvilág / Szőcs Domokos rovata

Irodalmi Nobel-díj, 2025: Krasznahorkai László 29. oldal
A kétezres évek további magyar (származású) Nobel-díjasai a hálóban 30. oldal

Cimbi képtára / Ladó Ágota rovata

Életes humorú alkotások: Benczédi Sándor 31. oldal

HORVÁTH BENJI

Költő, műfordító, szerkesztő, slammer, énekes. 1988-ban született Marosvásárhelyen. Legutóbbi, ötödik verseskötete, az *Emlékmű a jövőnek* 2022-ben jelent meg a budapesti Jelenkor Kiadónál.

Damian és a csillagok tánca című disztópiáját 2023. novemberi lapszámunktól közöljük folytatásokban.

Orbán Eszter fotója

Damian és a csillagok tánca (17.)

Játszmák

A Pequod Királyi Kávéház és Étterem privát termének falait ősrégi történet részletei borítják: egy hatalmas, fehér bálna, amint elsüllyeszt egy tengeri hajót; vad hullámok között vergődő csónakban sötét, szikrázó szemű, szakállas férfi, aki a nyakára tekeredő szigonyzsinórtól próbál megszabadulni; egy fakoporsón üldögélő alak lebeg az óceán vizén, és egy távoli hajót figyel.

A Rumia-Salomé Világföderáció főtanácsosa, Levon Ilyich kedvenc helyén, a helyiség egyetlen ablakának skarlátvörös függönye alatt, az ajtóval szembeni asztalnál üldögél. Háttal a függönynek, hogy jól beláthassa a szobát és a falon lévő festményeket. Két oldalán, tőle két-két méternyi távolságra ülnek személyes testőrei. A főtanácsos minden reggel itt kezdi a napját. Elfogyasztja a reggelijét, aztán fekete teáját kortyolgatva átnézi a legfrissebb híreket. Segédje ezután behozza neki az aznapi teendők gondosan összeállított listáját. Általában délig itt ül, és vendégeket fogad, a föderáció különböző tisztviselőit és diplomatáit, hogy egyeztessen, egyezkedjen, alkudozzon velük, vagy ha kell, zsaroljon és fenyegetsen. Itt, a Pequod privát termében futnak össze a galaktikus föderáció kulisszák mögötti számai Levon Ilyich főtanácsos kezében nap mint nap, hogy a kancellár nevében és helyett mérlegeljen, osszon és uralkodjon. Aztán pedig minden délután a kancellárral egyeztessen mindenről, ami megérdemli őméltósága figyelmét.

Belép a segédje, és jelenti, hogy megérkezett a hadügyek miniszter asszonya. A főtanácsos bölint, és a segéd bevezeti nagytiszteletű Júlia Antónia Hunyadyt. Levon Ilyich főtanácsos feláll, és a legmelegebb mosolyával üdvözlöli a miniszter asszonyt, majd helyet kínál. Int a testőreinek, akik rögtön felállnak, és a segéddel együtt kimennek a teremből, kettesben hagyva a két politikust a titkaikkal.

– Hogy van a család, kedves Júlia Antónia?

– Megvagyunk, Levon drágám, jó egészségben. A férjem maximálisan kiélvezi a nyugdíjat. Új szenvedélyre talált a portréfestészetben, rendszeren ragyog tőle. A gyerekekre már fel kell nézmem, úgy megnyúltak. Kitűnően teljesítenek az elméleti és gyakorlati tantárgyakban, no meg a sportban is. Nagy jövő áll előttük. A legkisebb, András még világbajnok vívó lesz, meglátod... És te hogy vagy, Levon? Édesanyád még mindig olyan *vaslady*, mint régen?

– Ó, ha látnád... Én se tudom utolérni. Nincs hozzá fogható az összes világokon. Kérdezte is, mikor láthat viszont téged. Nem tudom, hogy csinálja, de mindenféle dologról tudomása van, megvannak az emberei. Lenne, miről beszélgetnetek.

– Ugyan, csak csodálattal tudnám hallgatni. A nagytiszteletű Belladonna Ilyich asszonynak ezer szeme és füle van, én a nyomába se érek. Mindig elkápráztatott a felfoghatatlan, tűpontos lépéseivel. És te, Levon? Kegyes hozzá a sors?

– A legjobb dolgom van, édes Júlia Antónia, nem is tudnék jobbat kívánni. Velel mi van?

– Úgyszintén, drága Levon, nem panaszkodhatom. Tudod, hogy én akkor vagyok boldog és egészséges, ha dolgozhatom. A dolgok pedig, úgy tűnik, jól állnak mindannyiunk számára. Gyarapodik a birodalom, és gyarapodunk mi is. A kancellár ügye mindannyiunk ügye.

– Így van, így van. Hát akkor vágjunk is bele, hiszen a birodalom nem alszik. Miben lehetek segítségedre, drága barátném?

– Üzenetet kaptam a kémeimtől Arborán. Erős magja gyűlt össze a lázadásnak Novo Clujban.

Jelenleg ott tartózkodnak a Lima ikrek, sőt, Mercédes Lima rég eltűnt férje is, Tivadar Jadid, aki az elmúlt években Ben Sawada néven üstökösbányászatot vezetett a Nayaszamé Oort-felhőjében. Az a gyanúm, hogy ennek a családnak komoly titkokhoz van hozzáférése...

Júlia Antónia itt egy leheletnyi szünetet tart, amit a főtanácsos azonnal észrevesz, de a miniszter asszony rögtön folytatja is:

– Mercédes Lima Kalotáról érkezett, vele a lázadók több tagja utazott. És van itt még egy ínyenc lehetőség: közöttük van a Káldeus, az azari hírhedt kalóz, akit évek óta próbálnak megfogni valamivel az azari hatóságok, de mindig kisiklik a kezük közül, nem lehet rábizonyítani semmit. Nos, azt hiszem, örökre leköteleznék az azari bársonyfenekű politikusokat, ha segítenék rajtuk a Káldeust egy terrorista akción, ahol nemcsak összeszűri a levet a Rumia-Salomé Világföderáció és annak szövetségese, Azar ellenségeivel, hanem egyenesen összeesküvést sző velük mindkét világ ellen, saját naprendszere ellen, otthona ellen tervez terrorista akció. Minden világ árulója, a Káldeus, a kalóz. Ezek után könnyű lesz Arborát kontroll alatt tartani. És üzenet lesz minden romlott tolvajnak és semmirekellő jöttmentnek, a teljes lázadásnak: Rumia-Salomé és Azar egyesült erői ellen nem lehet labdába rúgni. Az új világrend nem tűri meg az anarchiát és a mérgező eszméket.

– Nagyszerű, drága Júlia Antónia, soha nem lehet csalódnod benned. De úgy hiszem, hogy valamit elhallgatsz előlem.

Júlia Antónia halványan elmosolyodik, és meleg hangon szólal meg:

– Édes Levon, nem foglak felesleges információkkal fárasztani, főleg addig, amíg nem bizonyosodtam meg róluk.

– Rendben, Júlia Antónia. Csak arra kérek, ha foglyul ejted a Lima családot, én legyek az első, aki tudomást szerez titkaikról. Most pedig mondd, kérlek, mibe fog kerülni nekünk ez az akció azon kívül, hogy egyeztetnünk kell róla a kétkarkezes azari hatóságokkal?

*

David Reisz parancsnok urat hetek óta rémálmok gyötörik. Nagy részük arról szól, hogy amikor hatezer világromboló hajójával megtámadja Hyát, a jeges hold hatalmas kígyóvá változik, és egyetlen harapással elnyeli őt és teljes haderejét.

A felesége, Abigél nagyon örült a híreknek, hogy férjét előléptették, de hát a hadviselésről és Hyáról, a feketekereskedelem paradicsomáról mit sem tud. David egyedül maradt kételyeivel és rémálmaival. Remegve, csatavárossá izzadtan ébred. Abigél a konyhában teázik, amikor belép. Végigméri, és kifakad:

– A fenébe is, David, mondd már el, hogy mitől vagy ilyen viharvert az elmúlt hetekben, mintha állandóan

szellemeket látnál? Hallgatsz róla, ahelyett, hogy segítségemet kérnéd, és én ezt már nem bírom elviselni, hogy ahányszor rád nézek, egyre rokkantabb vagy.

David lesüti a szemét, és leül feleségével szemben. Nagyon sóhajt, aztán a szemébe néz:

– Nem akartam, hogy aggódjatok, Abigél. Kérlek, ne mondd el a gyerekeknek. De meg kell értened: ez az előléptetés arról szól, hogy kiestem a rostán. Meg akarnak szabadulni tőlem. Soha, senki nem tudta meghódítani Hyát. Mindig katasztrófa lett a vége, amikor megpróbálták. Én vagyok a csali, akit fel lehet áldozni. Ha sikerül meghódítani azt az átkozott holdat, az újabb győzelem a birodalomnak, és akkor hős lehet belőlem, így megéri nekik is. Ha nem sikerül, akkor legalább rávették a Holdórséget, hogy kimutassa a foga fehérjét. Fel tudják mérni, mire képesek a hyaiak. Salomé-Rumia első hat ezredének elvesztése bőven belefér nekik, miközben arra tökéletesen alkalmas, hogy jelentős károkat okozzon a Holdórségnek. Ők nyerni fognak így is, úgy is. Én pedig magamra vagyok hagyatva.

(folytatjuk)

KULIN BORBÁLA

Az apákkal

Az apákkal az a baj, hogy rendre elárulják az embert. Hazudják, kezükkel tartanak, ha tanítanak járni, hogy hátulról fogják az ülést a biciklin, és veled merülnek víz alá a rémisztő bizonytalanságba. Mire eszmélsz, ők rég ajtófélnél, utcavégen, ülnek medence szélén, hajrát kiabálnak, és büszkék, hogy megtanítottak rá, hogyan kell élni kurvaegyedül.

Kettős minőségben is írom ezt a versajánlót:

1. mint gyermek, akinek egészen a közelmúltig fogalma se volt, hogy milyen apa nélkül élni, s akit anno szintén megtanított az apja néhány dologra – no nem biciklizni vagy úszni, hanem kaszálni-kapálni, szántani-vetni, egyáltalán: életben maradni a „rémisztő bizonytalanságban”;

2. mint apa, aki viszont igenis megtanítottam biciklizni a gyermekeimet, uszodába jártam velük – igaz, még nem volt bátorságom „hajrát” kiabálni nekik a medence szélén ülve.

Örökvers Kulin Borbála hétsoros verse, én legalábbis sosem fogom elfelejteni. Pedig nincsen benne semmi olyan *költői* fogás, amit kimazsolázva a versből oktatni lehetne a versszemináriumokon. De akkor mégis mitől ennyire hatásos ez a szöveg?

A címet olvasva akaratlanul is kiegészítjük fejben a befejezetlen mondatot, valahogy így: „Az apákkal le lehet ülni sörözni”; vagy így: „Az apákkal nem bratyizunk” stb. A vers első sorában Kulin Borbála is befejezi a mondatot, de már az első mellékmondatnál fölkapja a fejét az olvasó (főleg ha apa is ez az olvasó): „Az apákkal az a baj...”. Nofene! Ugyanbiza, mi a baj velünk? „...hogy rendre elárulják az embert”. Hát ez így nagyon kemény! Ezt az állítást bizonyítani kell, kérem szépen! És a maradék hat sorban Kulin Borbála be is bizonyítja, hogy mennyire igaza van. És milyen jól csinálja!

A 2–4. verssorok például nagyon életesek-mozgalmasak a rengeteg igétől: „tartanak”, „tanítanak”, „fogják”, „merülnek” (bár azt is tudjuk, hogy ezt a mozgalmasságot az apák csak „hazudják”).

Az 5–7. verssorokban már szó sincs mozgalmasságról: sokatmondóan elmaradnak az állítmányok a határozók mellől („ajtófélnél [állnak]”, „utcavégen [ácsorognak]”), vagy

Szirak Sára felvétele

nagyon passzívra sikerednek, előkészítve mintegy a csattanót...

Igen, a csattanót! Kulin Borbála verse tipikusan az a fajta szöveg, amelyen az olvasó a részleteket mellőzve vágtázik át, mert – az erős felütés miatt – a poénra, a csattanóra kíváncsi. S talán mondanom sem kell, mekkorát tud ütni a vers végén az a „kurvaegyedül”!

„...nincsen benne semmi olyan *költői* fogás, amit kimazsolázva a versből oktatni lehetne a versszemináriumokon” – mondtam az imént, de egyáltalán nem kizárt, hogy – afféle precedensként – mégiscsak használni fogom Kulin Borbála „bizonyítási eljárását”.

Kulin Borbála költő, szerkesztő, irodalomkritikus 1979-ben született Budapesten. Első verseskötete, a *csak szeretek* 2022-ben jelent meg a Magyar Napló Kiadónál. (A kép forrása: magyarnaplo.hu)

BERNARD FRIOT

Újabb sietős történetek (2.)

(Encore des histoires pressées)

Nyomozás

Nagymamám amatőr detektív. Addig olvasta a bűnügyi regényeket, addig tanulmányozta Sherlock Holmes, Hercule Poirot és Maigret felügyelő módszereit, hogy egy napon feltette magának a kérdést: miért ne lehetnék nyomozó én is? Azóta nyomozásokat folytat, és minden rejtélyt megfejt. Elhatároztam, hogy a nyomdokaiba lépek, és megkértem, fogadjon fel detektívinasnak.

– Rendben – mondta ő –, mától te leszel a segédem. Mielőtt egy újabb bűnügy adódik, kérni fogom a segítséged.

Nos, már aznap alkalmam adódott a nagy mellé szegődni és alaposan megfigyelni, hogyan folytat egy nyomozást. Kapóra jött az eset, mert épp otthon történt. Anya fedezte fel a bűntényt: a csokikrémet, amelyet estére készített, valaki alaposan megkóstolta, alig fele maradt meg. Nagymama késlekedés nélkül munkához látott.

Először is esőkabátot vett magára és puhakalapot nyomott a fejébe. Miután így kiöltözött, nekilátott kihallgatni az áldozatot.

– Pontosan hány órakor fedezte fel a lopást? – kérdezte anyát.

– Fél négykor, amikor ki akartam venni a hűtőből egy joghurtot.

– És hány órakor tette be a krémet a hűtőszekrénybe?

– Délelőtt tíz óra körül – mondta anya.

– Rendben – nyugtázta nagymama –, ebből arra következtethetünk, hogy a tolvaj délelőtt tíz és délután fél négy között követte el a lopást. Most pedig gyereünk a tett helyszínére nyomokat keresni!

Először is ujjlenyomatokat akart gyűjteni a csokikrémes tálról, de sikerült megakadályoznom: nem akartam, hogy tönkregyegye a maradék krémet is! Aztán megpróbálta azonosítani a padlócsempéken a tettes lábnyomait. De mivel hetek óta nem volt felmosva a padló, több lábnyom éktelenkedett a kövezeten, mint egy pályaudvar csarnokában.

– Semmi vész – mondta nagymama –, kiderítjük, mivel foglalkoztak a gyanúsítottak ez idő alatt, és hidd el nekem, kézre fogom keríteni az elkövetőt!

Olyan drámai hangon jelentette be ezt, hogy a hideg végigfutott tőle a hátamon. Előállította tehát a két „gyanúsítottat”, azaz apát és a kishúgomat, akik anyán és rajtam kívül még bejáratos a konyhába. Anna, a kishúgom kikezdetlenül alibivel rendelkezett: kirándulni volt a tánckarral, és ennek alátámasztására akár harminc tanút is tudott volna hívni.

Apa kihallgatása ennél sokkalta érdekesebbnek bizonyult. Először azt mondta, hogy mindvégig az irodájában tartózkodott.

De amikor nagymama vette a telefont, hogy felhívja a titkárnőjét, bevallotta: lemondott két megbeszélést, hogy elmehessen pecázni Marc barátjával. Olyan képet vágott, mint egy csínytevésen kapott nebuló. De nagymama még nagyobb zavarban volt: ha minden gyanúsítottnak alibije van, bonyolódik az ügy! De azért nem adta fel.

– Gyere velem – mondta –, ügyis megoldjuk ezt a rejtélyt.

Felmentünk a szobájába. Ott fogott egy pipát, és megtömte dohánnyal, majd éktelen köhögések közepette pöfékelni kezdett.

– Gondolkodni kell, itt van a megoldás! – jelentette ki, és a fejére csapott.

Én nem mondtam semmit, csak figyeltem, ahogy gondolkodik. Egyszer csak felugrott és beviharzott a nappaliba. Rámutatott anyára, és felkiáltott:

– Megvan! Te etted meg a csokikrémet! Agyafúrt trükk, az már biztos: a bűnös, aki áldozatnak állítja be magát, hát nem semmi, mondhatom! Viszont nem számoltál a csalhatatlan szimatossal!

Ajjaj, erre kitört a botrány! Anya lehordta a nagyit mindenek: „te selejt Sherlock Holmes”, „te operett-felügyelő!” Végül nagymamának bocsánatot kellett kérnie. De leginkább attól volt lesújtva, hogy épp akkor mondott csődöt a nyomozói tudománya, amikor be akart avatni engem a detektíveskedés rejtelseibe. Megvigasztaltam, hogy emiatt egy cseppet se bänkódjon, nagyon jól van így, ahogy van.

Már hogyne volna, hiszen én tökéletesen tisztában vagyok azzal, hogy ki volt a tettes. Én magam.

Szőcs Imre fordítása

Gyermekirodalmon innen és túl: a HUBBY idei díjazottjai

A HUBBY-díjról minden évben beszámolunk. A betűszó a Hungarian Board on Books for Young People szervezetet jelenti, ami annyit tesz: Magyar Gyerekkönyv Fórum. A HUBBY minden évben kiválasztja a legjobb gyermekkönyveket és átadja Az Év Gyerekkönyve Díjat. A kiadók benevezhetik az előző évben megjelent könyveiket, a zsűri pedig eldönti, melyek a legérdekesebbek és legértékesebbek közülük. Ez idén is megtörtént, és a nyertesek közül azt a négy könyvet mutatom be nektek, amelyeket szerintem különösen érdemes kézbe venni. Közös bennük, hogy mindegyik arról szól, milyen fiatalnak lenni: keresni a választ arra, ki vagyok én, és hol a helyem a világban. De egészen más-más hangon mesélnek erről.

A négy könyv nemcsak formailag különbözik egymástól, hanem abban is, ahogyan a fiatalságot és a felnőtté válást ábrázolja. A következőkben egy történelmi regényről, egy városi kalandról, egy líraibb, melankolikus kísérletről és egy mesekönyvről írok, amely túlmutat a gyerekirodalmon.

GIMESI DÓRA

Amikor mesélni kezdtek a fák

Rófusz Kinga rajzaival
Pagony Kiadó, 2024

Ennek a kötetnek a segítségével a természethez fűződő kapcsolatunkról gondolkodhatunk el. A könyvben, amelyben olvashatunk egy nem mindennapi fáról is, keveredik a mítoszok és a mindennapok világa...

A mese világában a fa soha nem csak fa – egyszerre őriz és rejteget titkokat, valamint nyújt vigaszt a magára maradt vándornak. Gyökere, törzse a családi biztonságot jelképezi, amelyből táplálkozni lehet; lombja az önállósodás kezdetét, árnyéka pedig azt a pontot, amikor már ő maga is képes vigaszt és biztonságot nyújtani másoknak.

Gimesi meséjében ez a famotívum különösen szépen bontakozik ki: visszaröpíti a kislányt és a dédnagymamát az időben, s ezen az időutazáson keresztül a gyerek megismerheti a család történeteit.

A múlt felidézése révén megérti, hogy valamikor édesanyja és nagymamája is hasonló nehézségekkel küzdött, mint ő most gyerekként.

Így a fa nemcsak a növekedés szimbóluma, hanem a múlt és a jelen közötti híd is, amely nemzedékeket köt össze, és

közös tapasztalatokon keresztül teremt mélyebb kapcsolatot közöttük.

„Alíz törökülésben ült az öreg nyárfatönkén, és szórakozottan körözött a mutatoujjával az égyűrkön. Dédi némán figyelte. Másfél év telt el az első időutazásuk óta: Alíz azóta megtanult egy kicsit gitározni, tengerben úszni, hosszú mesét fejből elmondani, lett két legeslegjobb barátnője, és egy kicsit tetszett neki egy fiú, akit Andornak hívtak.

– Dédi, te hogy találkoztál dédpapával? – kérdezte végül, hosszú hallgatás után.

– Először a jégpályán – merengett el Dédi. – De ő akkor még nem vett észre, pedig hátrafelé koszorúzni is tudtam.

– Hogyhogy nem vett észre?

– Mert másnak udvarolt, egy idősebb lánynak. Én akkor még szinte gyerek voltam, alig lehettem nagyobb, mint te most.

Alíz Andorra gondolt, aki meg őt nem vette észre egyáltalán. Mondjuk, legalább a többi lánnyal se törődött. Csak az időutazós filmek érdekelték, meg a foci.

– Jó, de mikor találkoztatok úgy... érted... rendezesen? – faggatózott Alíz.

Dédi elkomorodott.

– Hát... sajnos csak évek múlva. Amikor már majdnem késő volt.

– Miért volt majdnem késő?

– Mert közben kitört a második világháború. Elhívott randevúzni, megígérte, hogy elvisz életem első báljába, de aztán behívták katonának. A fene se gondolta, hogy évekig nem tud majd hazajönni. Itt meg közben lebombázták a fél várost.

– A Ligetet is?

– Sajnos tévedésből a Ligetet is. Állítólag a pályaudvarokat akarták, csak rosszul céloztak.

Alíz látott már filmen háborút, de nehezen tudta elképzelni, hogy itt, a Ligetben is bombák robbantak egyszer, nem is olyan régen.

– A bombázást a pincében vészeltük át – mesélte Dédi. – Nagypapám, tudod, a cigányprímás, semmit sem vitt le magával, csak a néma hegedűjét. Akkor némult meg, amikor kitört a háború: nagypapa hiába pengette a húrokat, hiába húzta a vonót, egy árva hangot nem sikerült kiimádkoznia belőle. De azért mindig magánál tartotta, hátha újra megszólal egyszer. Aztán amikor vége lett a háborúnak, Francesca nagymamám megfogta a hegedűt és nagypapám kezébe nyomta. Játsszál, Pistá! – mondta magyarul, mert addigra gyönyörűen megtanulta a nyelvet. Nagypapám megtapasztalta az évek során, hogy Francescának nemigen lehet ellentmondani, ezért engedelmesen felemelte a vonót. Először csak nyivákolás és recsegés

hallatszott, de csakhamar egy halk, vékonyka dallam kúszott elő a hegedűből.

Dédi lehunyta a szemét és dúdolni kezdett. Eres, öreg keze az égyűrkön körözött. Alíz követte a szemével Dédi mutatoujját, és már érezte is, ahogy lassan megmozdul körülöttük a Liget.” (23–26. oldal)

Gimesi pontosan tudja, hogyan lehet egyszerre megszólítani a gyerek képzeletét és a felnőtt olvasó nosztalgiáját. Írásában ott lappang egyfajta varázslat, de ez a varázslat nem a menekülés eszköze, hanem a megértésé.

Rófusz Kinga rajzai még varázslatosabbá teszik az élményt: a képek egyszerre sejtelmesek és bensőségesek, van bennük melankólia és szomorúság is, így olvasás közben tényleg könnyű elhinni, hogy a fák mesélnek.

Az Amikor mesélni kezdtek a fák sokkal több egyszerű mesekönyvnél. Valójában egy beavatás: arra tanít, hogy a természethez fordulva önmagunkhoz is közelebb kerülünk. A történetekben a gyerek megtanulja, hogy a világ nem leuralni való dolog, hanem kapcsolódások szövetségé, amelyben benne rejlik a vigasz és a gyógyulás lehetősége is. És ez az a tudás, amire talán a legnagyobb szükségünk van – fiatalnak és idősebbnek egyaránt.

NÓGRÁDI GÁBOR

Akit keresnek: Jesua

Móra Könyvkiadó, 2024

Gondolkoztatok már azon, hogy milyen lehetett kamasz-nak lenni régi korokban? Nógrádi Gábornak ez a könyve komoly történelmi és vallási témát dolgoz fel: a tizenéves Jesua életét követjük a római megszállás alatt álló Palesztinában.

Már a névválasztás is beszédes: a regényben megjelenő család ismerős lehet valahonnan... a főszereplő apját és anyját ugyanúgy hívják, mint a bibliai történetben – Józsefnek és Máriának. A főhős neve pedig Jesua, vagyis Jézus nevének eredeti, héber alakja. A párhuzam nem véletlen, de a regény nem Jézus életrajza. Épp ellenkezőleg: Jesuát nem próféta-ként, isteni küldöttként vagy a megváltóként ábrázolja, hanem hús-vér kamaszként, aki nagyon hasonló félelmekkel és vágyakkal küzd, mint bármelyik mai fiatal.

Ez a kettősség teszi igazán izgalmassá a regényt: egyszerre érezzük benne egy nagy történetnek a súlyát és a hétköznapi kamaszlét bizonytalanságát.

Az olvasó óhatatlanul is felismeri a Jézus-történet elemeit, de közben egy fiúról olvas, aki próbál eligazodni az erőszak és a hit ellentmondásai között. A könyv legfontosabb kérdései nagyon is maiak: hogyan lehetek önmagam egy olyan világban, ahol hatalmi játszmák, vallási viták és erőszak vesz körül? Hogyan találhatok bátorságot akkor is, ha minden tele van félelemmel? Jesua története segít, hogy megértsük: a felövés mindig tele van döntésekkel, és ezek a döntések gyakran sokkal fontosabbak, mint gondolnánk.

Nógrádi a történelmi részleteket is pontosan illeszti össze: a római uralom ridegsége, a vallási csoportok közti feszültségek, a mindennapi élet szegénysége mind

érezelteti, hogy a felövés itt nem csupán kamaszkori próbatétel, hanem valódi élet-halál kérdés. Az olvasó számára a regény egyik legfontosabb üzenete, hogy a fiatal lét nem mentesít a döntések terhe alól. Sőt, talán éppen akkor kell a legnagyobb bátorság, amikor még keressük az identitásunkat.

Az *Akit keresnek: Jesua* nem könnyed esti olvasmány, de pontosan ez a komolyság adja az erejét. Megmutatja, hogy a fiatalok története mindig fontos, hogy a történelem gyakran az ő kezükben fordul meg.

TAMÁS ZSUZSA

A kőoroszlán szíve

Radnóti Blanka rajzaival

Abszolút Könyvek, Pagony Kiadó, 2024

Ha Nógrádi könyve a múltba vezet, Tamás Zsuzsa regénye a jelenben tart, de szintén a történelemhez kapcsolja a fiatal főhős történetét. A szerző legújabb kötete, *A kőoroszlán szíve* nemcsak irodalmi kaland, hanem

emlékekkel átszőtt énkereső expedíció, amely a múlt és jelen között teremt hidat. A történet főhőse, Leó ötödikes kisfiú, nagybátyja, Szegedi Balázs szobrász-restaurátor műhelyében különös kapcsolatba kerül a Lánchíd híres oroszlánjaival. Ezek a szobrok a regény lapjain szó szerint életre kelnek: beszélnek, vitatkoznak, történeteket mesélnek, sőt, olykor bölcsebbnek bizonyulnak, mint a körülöttük élő emberek.

A mesei szál különlegessége, hogy az oroszlánszobrok nem pusztán díszítő figurák, hanem a hagyomány és a történelem élő hordozói. Egyikük például arról mesél Leónak, hogyan vetette magát golyók elé a második világháborúban, hogy megmentse egy gyereket. Egy másik, „a vagány oroszlán” Budapest ostromának idejéből idéz fel emlékeket. Így a szobrok a város történelmének tanújává és krónikásává válnak.

A regény másik rétege a családi történeteké. Leó apjának szívmitűtje és a fiú félelmei szorosan összefonódnak

az oroszlánok motívumával. Amikor a kisfiú beáll a szobroknak, hogy félti az édesapját, az egyik oroszlán egyszerűen ezt feleli:

„Szóval aggódsz a papáért. Ez teljesen természetes. És cseppet sem gyávaság – mondta az oroszlán.” (78. o.)

A bátorság és félelem új értelmezést nyer, és feldolgozhatóvá válnak a kimondhatatlan aggodalmak.

Különösen szép, ahogyan a könyv a városi legendákat is beépíti. A Marschalkó Jánoshoz kötődő történetek, Arany János alakja vagy Viola néni nagypapájának emlékei mind azt erősítik, hogy a Lánchíd oroszlánjai nem csupán kőszobrok, hanem Budapest élő emlékezete.

A szobrokhoz kapcsolódó anekdoták révén a gyerekek is megtapasztalhatják: a történelem nem távoli tankönyvi adat, hanem személyes, mesélhető, átadható élmény.

Radnóti Blanka illusztrációi játékosan kísérik a szöveget. A kötet egyszerre városi kalandregény, mesefüzér és érzelmi fejlődéstörténet.

A kőoroszlán szívét ajánlom mindazoknak, akik távolról is szeretnék felfedezni Budapestet – és közben meghallani a kövekbe zárt történeteket.

SZINVAI DÁNIEL

Párhuzam

A szerző illusztrációival

Csimota Kiadó, 2024

Szinvai Dániel neve még viszonylag új az irodalmi palettán, de vizuális művészként már sokan ismerik. Ahogy a *Párhuzam* is tükrözi, nem csupán történetet akar mesélni, hanem belső állapotokat, viszonyokat akar megjeleníteni.

A *Párhuzam*ban nincs egyenes vonalú történetmesélés, hanem darabokból áll össze, mint egy puzzle. A lírai szövegtöredékekből és vizuális elemekből az olvasó nem történetet kap, hanem mozaikokat: egy fiú hangját, aki keresi önmagát.

Az olvasót a szerző bevonja a játékba, ő rakhatja össze a mozaikdarabokat. Ez az aktív részvétel az olvasás által azonban sokak számára szokatlan lehet – mert ha nem ragad magával a szöveg, bizony, elveszíthet. Ezért a *Párhuzam* nem az a könyv, amelyet gyorsan végig lehet olvasni. Inkább lassan, elmélyülve érdemes haladni vele, és engedni, hogy a szöveg hangulata ránk is hasson.

Szinvai nem kínál biztos kapaszkodót, inkább kérdéseket vet föl: „ki vagyok én?”, „mire várok?”, „hova tartok?”. Az olvasó néha sodródik vele; nem ritka, hogy bizonyos szakaszokat újra kell olvasni, hogy „összeálljon” a belső logika.

A kötet tele van mitikus és irodalmi utalásokkal: a narrátor egyszer Ikarosznak érzi magát, aki túl közel repült a Naphoz, máskor Hamletként vergődik a kételyek közt, vagy Ariadné fonalát követi, hogy kijusson a labirintusból. Ezek a szerepek

nem pusztán díszletek, hanem a kamasz próbálkozások, útkeresések allegóriái. Hiszen ki ne érezte volna magát egyszerre hősnek és elveszettnek, szárnyalónak és zuhanónak?

Bár nem könnyű olvasmány, éppen ettől különleges. Jó látni, hogy valaki ki mer lépni a megszkott keretekből. Szinvai könyve értékes kísérlet, mert megtanítja, hogy a szétesés és a bizonytalanság nem vereség, hanem a teremtés előszobája: lehetőség is arra, hogy új dolgokat fedezzünk fel magunkban.

Négy könyv, négy eltérő hang. Összeköti őket az én keresése – de különböző módokon mutatják meg ezt. Különböző nyelven, más-más formában szólnak, de mindegyik azt mondja: a kamaszkor kérdései fontosak, felnőni sosem könnyű. A bizonytalanság, a keresés, a félelem és a bátorság nemcsak egy-egy szereplő történetében jelenik meg, hanem minden olvasó életében.

Jó látni: a HUBBY által díjazott könyvek igényes, gazdag nyelvezetet kínálnak. Valóban lehet tanulni belőlük: szókincset, gondolkodásmódot, érzékenységet. Ezért érdemes kézbe venni ezeket a könyveket: nemcsak történeteket mesélnek el, hanem segítenek minket abban is, hogy egy kicsit jobban értsük önmagunkat.

és ez vagyok én, ahogy a könyvet olvasom
szabálműfajánál a rakaró alatt
szokszor ugyanazt, újra és újra
bevakolva, elbujva, föld alatti nyúlüregekben
pedig már huszszóhat vagyok
már senki nem mondja, hogy oltsam le a villányt
se anya, se apa

Jóból is megárt a sok

A fogyasztás újragondolása

„Akcióóó! Hetvenöt százalék! Csak ma! Csak most!”

Ismerős? A reklámok úgy ölelnek körül minket, mint a levegő, észre sem vesszük, mennyire mélyen beépültek a mindennapjainkba. A közösségi oldalakon, a buszmegállóban és a boltokban is minden arról szól, hogy vásároljunk még valamit, lehetőleg azonnal.

Az év végéhez közeledve különösen felpörög ez az örület: fekete péntek, karácsonyi bevásárlás, akciók mindenhol. Néha már szinte teljesítménynek számít, ha sikerül ellenállni. Pedig nem magától értetődő, hogy az üzletek polcai roskadásig vannak áruval, és mindenből hatalmas a választék. Nem mindig volt ez így.

A fogyasztás logikája

Kapitalizmusnak nevezik azt a gazdasági rendszert, amelyben élünk. Ebben a rendszerben vállalkozások és cégek versenyeznek egymással a termékek és szolgáltatások eladásáért, és az árakat gyakran az határozza meg, hogy hányan szeretnének megvásárolni valamit – vagyis mekkora a kereslet. Minél nagyobb, annál drágábban árulhatják a termékeiket, mert feltételezik, hogy úgyis megvásárolják őket. A rendszer működésének az is az alapja, hogy mindig legyen valami új, amit meg lehet vásárolni. Újabb és újabb árucikkek jelennek meg, változnak a divatok és a reklámok, változnak a színek és a formák. És majdnem az egész világ azt sugallja, hogy vásároljunk egyre több terméket.

A reklámok és influenszerek gyakran azt az üzenetet küldik felénk, hogy ha nincs ilyen cipőnk, ha nem ilyen a ruhánk, akkor valamit rosszul csinálunk vagy nem vagyunk elég menők. Ez anyagilag és környezetileg fenntarthatatlan, emellett az újabb és újabb tárgyak nem boldogítanak és nem állnak mellettünk, amikor szükségünk van támogatásra vagy segítségre.

Úgy élnek, ahogy mindenkinek jó

A világ másik felén, Dél-Mexikóban a zapatisták közössége radikálisan más utat választott, saját világot teremtett magának. Ők nők, férfiak, gyerekek, körülöttük csirkék, kutyák és más állatok. Mindenki egyenrangú tagja a közösségnek, együtt ültetnek és aratnak, együtt találják ki azt is, hogy milyenek legyenek a saját kórházai és iskolái.

Nagy értéket tulajdonítanak a földnek, úgy gondolják, ha van földjük, mindenük van: van, mit enni, van, mit inni, van, ahol aludni, játszani, dolgozni. A földet „anyának” nevezik, amely életet ad, és amelyet védeni kell. Nem árucikk, nem befektetés, hanem egy közösség életetője.

Mottójuk, hogy a föld ahhoz tartozik, aki azt műveli, és a föld maga az élet.

A zapatisták Dél-Mexikóban, Chiapas állam dzsungelében éltek, és 1994. január 1-jén léptek a világ színe elé. Óslakos maják leszármazottjai, akik évszázadok óta küzdenek a túlélésért, a földjükért és az önrendelkezésükért. Amikor a mexikói kormány új szabadkereskedelmi egyezményt kötött az Egyesült Államokkal, amely veszélybe sodorta az ő földjeiket is, azt mondták, hogy ők ebből bizony nem kérnek. A fegyveresen indult konfliktus béketárgyalásokká alakult, és azóta a zapatisták autonóm közösségekben építik saját társadalmukat. A zapatista falvakban nincs klasszikus értelemben vett kormány. Minden döntést közösen hoznak meg az ott lakók, gyűléseket tartanak, elmondják a véleményüket. Nem fentről jövő parancsok alapján, hanem alulról épülő közösségekben élnek.

Számukra a szabadság nem azt jelenti, hogy bármit megvásárolhatnak, hanem azt, hogy nem kell engedélyt kérniük az élethez.

Ha megéheznek, vetnek. Ha megbetegsznek, saját orvosaik gyógyítják őket. Ha dönteniük kell, közösen teszik azt. A mozgalom így vált az egyik legismertebb példájává annak, hogy a piacgazdaság logikáján kívül is lehet működő társadalmat építeni.

Kezdeményezések világszerte

A zapatisták különleges példát mutatnak, de nem ők az egyetlenek, akik újragondolták, mit jelent számukra jól élni. Világszerte számos kisebb-nagyobb kezdeményezés született, amelyek az önellátásra, a közösségre és a megosztásra építenek.

Sok városban közösségi kertek alakulnak: akár egy apró üres telek is kertet válhat, ahol a környéken élők zöldséget, gyümölcsöt tesznek, és közben egymással is kapcsolatba kerülnek. Így módon a kert nemcsak a termésről, hanem a kapcsolódásról is szól.

Ismered a Buy Nothing Day-t (magyarul: ne vásárolj semmit nap)? Pont a Black Friday (fekete

péntek) idején tartják, amikor a világ vásárlási lázban ég. A cél, hogy ezen a napon tudatosan nem vásárolnak semmit. Nem azért, mert az mindig rossz, hanem mert a túlzásba vitt fogyasztás káros. Sokan ilyenkor közös programokat szerveznek: ruhacserét, ingyenes pikniket, sétát vagy közös főzéseket.

Közösségek, amelyek mást építenek

A dél-mexikói történet sokakat inspirál. Ma már világszerte működnek olyan helyi kezdeményezések, amelyek – ha kisebb léptékben is – hasonló értékeket követnek.

A *Repair Cafék*ban (szó szerinti fordításban: javítókávézó) például az emberek együtt javítják meg elromlott tárgyaikat. Ezzel nemcsak pénzt spórolnak, hanem közösséget is építenek – miközben megmentik a tárgyakat a szemétdombtól.

A *Free Shopok* (ingyenboltok) és cserepiacok az adás és elfogadás természetes formáit hozzák vissza: elhozhatod, ami neked már nem kell, és hazaviheted azt, amire másnak nincs szüksége. Közösségek gyakran szerveznek ilyen alkalmakat parkokban, kávézóknak, közösségi házakban.

A *Zero Waste* (hulladékmentes) települések célja, hogy minden újrahasznosítsanak, amit csak lehet. A japán Kamikatsu például egyike azoknak a településeknek, ahol alig termelnek az emberek szemetet, és amit termelnek, azt is újrahasznosítják. Ebben a japán faluban a hulladék nyolcvan százalékát hasznosítják újra, és azt tervezik, hogy ez 2030-ra száz százalékra nő. Teljesen elképesztő!

Persze, a hulladékmentes életmód nem könnyű dolog. Ahhoz, hogy ekkora mértékű újrahasznosítást érjenek el, mindenkinek negyvenöt kategória szerint kell szétválogatnia a szemetet. Ez rengeteg munka ahhoz képest, hogy mi legfeljebb a papírt, a műanyagot és az üveget különítjük el. De a sok munka meghozza a gyümölcsöt, nem csak környezetvédelmi szempontból. A település közössége nagyon erős a közös célnak köszönhetően, segítik és támogatják egymást, nemcsak szomszédok, hanem barátok is.

Kölcsönös segítségnyújtás

Az emberi közösségek mindig is a kölcsönös segítség-re épültek, legyen szó falvokról vagy városokról. Napjainkban ezt sokszor elfeledjük, de a történelem tele van példákkal arra, hogy az együttműködés igazi túlélési stratégia lehet, de ha nem is a túlélés a tét, akkor is megkönnyítheti és kedvesebbé teheti a mindennapokat.

A zapatisták ezt nap mint nap gyakorolják: ha valakinek hiányzik valami, a közösség segít, nem könyörömményként, hanem kölcsönösségből. Tudják, hogy ha ma én adok, holnap majd nekem segítenek. Hasonlóképpen a tárgyak birtoklásáról is azt gondolják, hogy például nincs mindenkinek szüksége minden háztartási eszközre, amikor közösen is használhatják őket.

Latin-Amerikában sok hasonló példát látunk, Braziliában, Chilében és Argentínában hatalmas közösségekbe szerveződnek az emberek, és együtt dolgoznak azon, hogy mindenkinek legyen elegendő élelme.

Ez a szemlélet Európában is egyre több helyen újraéled, városi közösségi kertek épülnek, szomszédokból segítőcsoportok szerveződnek, közös főzések, ruhacserék történnek. Hasonló elven működik a Food Not Bombs („Ételt, ne bombákat!”), amely a felesleges élelmiszert használja fel, hogy ingyen ételt osszon azoknak, akik rászorulnak. Nagyon sok üzletben és piacon marad meg rengeteg élelmiszer, ami a kukában végzi, még mielőtt elromlik, ahelyett, hogy eljutna a rászorulókhöz. A Food Not Bombs kezdeményezés ezen változtatni szeretne. Szinte a világ minden táján összegyűlnek önkéntesek, akik heti rendszerességgel összegyűjtöttek kidobás előtt álló zöldséget és gyümölcsöt, aztán együtt főznek belőle meleg ebédet. Romániában például Temesváron és Kolozsváron is lehet hozzájuk csatlakozni.

A fenti példák mind azt mutatják, hogy a gazdaságot nemcsak a pénz működteti, hanem az emberi kapcsolatok is.

Vannak olyan kezdeményezések, amelyeket krízishelyzetek hívnak életre. A Mutual Aid (kölcsönös támogatás) mozgalom például a COVID-járvány idején önkéntes hálózatokba szervezte az embereket, akik ételt, gyógyszert, segítséget osztottak meg egymással, nem jótékonyaságból, hanem szolidaritásból.

Ezek a mozgalmak ugyanazon az elven működnek: fontos közösségben lennünk és nemcsak egymás mellett, hanem együtt, egymással és a környezetünkkel törődve élnünk.

A szerző kollázs

Történetek a tudásért folytatott küzdelemről

Iskola a táskámban

Mesék az iskoláról, a világról és a reményről

Illusztrálta: Török Eszter

Móra Kiadó, UNICEF, 2025

Miközben gyakran teherként vagy kötelességként éljük meg az iskolába járás mindennapi tapasztalatát, arról megfeledkezünk: *nem mindenhol és mindenki számára hozzáférhető*, hogy bármilyen, intézményes vagy intézményen kívüli oktatásban részesüljön. Nem kell ehhez olyan távoli helyekre menni, mint ahová a Móra és az UNICEF közös mesekönyve visz el bennünket. Romániában és Magyarországon is vannak olyan helyek, ahonnan nehéz

eljutni iskolába, sok olyan gyerek és fiatal van, aki számára nem egyértelmű, hogy hétfőtől péntekig az iskolapadban ül. Talán nektek is van ilyen tapasztalatotok, talán vannak társaitok, ismerőseitek, akiknek hosszabb utat kell megtenniük az iskoláig, iskolabusz híján például gyalog.

Azt írja az UNICEF (a világ legnagyobb gyermekvédelmi szervezete), hogy jelenleg oktatási válság van: a világon több mint 250 millió gyerek nem jár iskolába, vagy nem fér hozzá alapvető tudásokhoz, készségekhez. Mindennek nagyon sokféle oka lehet, és számos tényező közrejátszik. Legutóbb

például a COVID-járvány súlyosította világszinten a helyzetet, de sok olyan hely van, ahol háborús konfliktusok, szegénység, környezeti katasztrófák okozzák a problémákat. Az UNICEF ezeken a helyeken segít: mobil osztálytermekkel, felszereléssel, tanárok képzésével, hogy a lehető legtöbb ember számára hozzáférhető legyen az oktatás.

Az *Iskola a táskámban* azért különleges kiadvány, mert olyan helyekre kalauzol el, és olyan helyzetekkel szembesít, amelyekkel a mindennapjainkban nem találkozunk. Miközben nagyon informatív – minden meséhez kapcsolódóan egy QR-kódon keresztül még többet megtudhatunk az adott országban élő gyerekek kihívásairól, nehézségeiről –, a mesék által közelebb is kerülhetünk ezekhez a világokhoz. Tíz magyar szerző (ábécérendben: Kertész Edina, Lackfi János, Mészöly Ágnes, Miklya Luzsányi Mónika, Molnár Krisztina Rita, Szabó Imola Julianna, Tamás Zsuzsa, Tóth Krisztina, Várfalvy Emőke, Vig Balázs) a világ tíz (közelebbi és távolabbi) pontjára irányítja a figyelmünket. Jementől kezdve, a Fülöp-szigeteken, Mongólián, Nepálon, az Elefántcsontparton, Szírián, Szudánban, Afganisztánban, Burkina Fasón át egészen a szomszédos Ukrajnáig hozzánk hasonló gyerekeket ismerünk meg, akiknek mégis más nehézségekkel kell megküzdeniük, mint nekünk: háborúk, viharok, földrengések, szegénység, politikai döntések vagy épp a felhalmozódó hulladék akadályozza őket abban, hogy tanuljanak és méltóságteljes körülmények között éljenek. Török Eszter illusztrációi vizuálisan is kalandra hívnak a kötetben.

Íme egy kis ízelítő a könyvből:

gyereknek. Talán a süvítő szél volt, vagy egy eltévedt oroszlán üvöltése, ami annyira megijesztette Alsmant, hogy nem akart kibújni az anyukája hasából. Énekeltek neki, csalogatták, szölongatták, de ő csak nem bújt elő. Senki sem értette, miért vár olyan sokat, hogy világra jöjjön.

Tanakodtak a bábák: az is lehet, hogy a fák tarvarjúnak akarják őt, mert szépnek látják, mondta az egyik. Vagy a hibiszkuszok hívják az orrszarvúak közé, mert bölcs lesz, gondolta a másik. De Alsmant mintha meg sem hallotta volna a

Szudán

SZABÓ IMOLA JULIANNA

Kék

Alsmant azon a nyáron jött a világra, amikor a nap különös és olvadt rézfénnyel ölelte át a sivatagot. A Fehér- és a Kék-Nílus találkozásánál ritka volt a zápor, de aznap csak esett és esett az aranyárga eső. Dau, a fonott hajú baba szerint aki ilyenkor születik, azt az istenek megtartják örökre

találgatásokat: embernek született. Kisfiúnak, akiben csend lakott. Titkos és varázslatos csend, mint a kövekben.

Alsmant máshogy növekedett, mint a többi gyerek. Nem sokat beszélt, sokat álmodozott, olykor nem értette a külvilág zsongását, nem érdekelték a játékok. Suttogott, ha érezte, hogy jön a fagy, ringatta magát, ha a hullócsillagok megindultak a föld felé, és mosolygott, mert a napforduló éppen a születésnapjára esett. Mintha az emberi beszéd helyett a természet hangjain tudott volna csak megszólalni. Nem értették a társai, nem bántották, nem csúfolták, csak nem szóltak hozzá. Alsmant lassú volt, és kissé ügyetlen is, mégis örömmel járt az iskolába. Érdekeltek a betűk és a számok, a színek és a formák. Kitartóan gyakorolt mindennap, hátha egyszer megtanul szépen írni és olvasni.

Dau, a baba szerint a földet láthatatlan kezek forgatják körbe és körbe, ezért sosem tudhatjuk, hogy mit fordít felénk a holnap. Talán ezért, de senki se tudta biztosan, hogy miért, egy kései nyári napon idegenek jöttek a folyóhoz. Akár a fekete bogarak, átrajzottak a város térképén. Alsmant nem értette, kik ők. Miért emelik fel dühödten a háztetőket, miért csavarják ki a fákat a földből. Amerre jártak, hamuszürke lett a sárga sivatag. A félelem hozzátapadt a szavakhoz, és Alsmant életében először örült kicsit, hogy nem beszél az emberek nyelvén. Legszívesebben madárrá változott volna, hogy a szétrobbanó utcák fölé emelkedjen. Vagy gepárddá, aki gyorsabban fut a fegyverek lövedékénél.

De a várost belakta a zaj és a csend kiismerhetetlen lüktetése. Az iskolát bezárták. Alsmant mégis minden reggel elindult, odaült a lépcsőre, és várta, hogy aznap is tanulhasson. De az iskola ablakai betörték, csak a füst bolyongott a folyosókon, üresek voltak a termek. Ő csak ült és várt, amikor hirtelen egy puffanásra lett figyelmes. Felállt, odasietett a fához, ahonnan a hang jött. Egy kis kék fűj feküdt a földön. Az egyik letört ággal együtt a fészke is megsérült, csak ő élte túl. Alsmant a tenyerébe vette, majd bevitte az árnyékba. Megitatta, és arról az egyetlen szóról nevezte el, amit ki tudott mondani: Hobbé.

Hobbé kíváncsi madár volt. Érdekeltek a színek és a betűk. Alsmant pedig lelkesen mutatta neki mindazt, amit az iskolában tanult. A kacskaringós k betűt és a lusta l-t meg a pocakos b-t. Hobbé kedvéért még szótagolni is mert; tudta, hogy a kék madár sosem nevetné őt ki.

Ha együtt tanultak, akkor Alsmant látta maga előtt a hibiszkuszokat virágzás előtt.

Mintha kottajelek lettek volna a szirmaik. Látta az orrszarvúakat, ahogy békésen fekszenek, mintha számjegyek lennének. És úsztak a szeme előtt a cserepes teknősök, akik úgy merültek a hullámok alá, mintha magánhangzókat

írnának a vízre. Látta a szelet, ahogy megkerüli a savannát, mintha kört rajzolna a tájra. És a holdat, ahogy ezüstösen olvad bele az éjszakába, akár a tinta folyik szét a papíron. Alsmant egyre többet olvasott idegen tájakról, ízekről és ta-

lálmányokról. Hiába ült egy aprócska padon, ha olvashatott, akkor kinyílt előtte a hatalmas világ. Dau biztatta, hogy nem a gyorsaság számít, hanem az alaposaság. Gondoljon csak a fákra, akik lassan nőnek, de nyúlik a gyökereik, és akár ezer évig is élhetnek boldogan.

Az idegen bogarak rajzása nem csendesült. Összeomlottak a házak, kráteresek lettek az utcák, mindenki félt. Nehéz volt otthagyni az otthonukat, de menniük kellett. Alsmant a szíve fölötti zsebbe rejtette Hobbét, úgy vitte magával. Bátorok voltak együtt.

Az új város más volt. Más színekkel, más házzal, de volt benne végre iskola, még ha sátorertes is, de iskola volt. Alsmant örült, hogy tanulhat, csak a honvágy volt néha mázsás súly. De néha úgy érezte, mintha fűj barátja meghallaná ott a kis zsebben, hogy mikor lesz szomorú. Olyankor Hobbé szárnyat festett a szomorúságnak. Kéket. Égkéket, hogy elrepüljön messzire. Nagyon messzire tőlük.

Szudánban 2023 tavasza óta polgárháború dúl, sok minden megváltozott a gyerekek életében: 19 millió gyerek közül alig 1 millió tud iskolába járni. Sok iskolát átmenetileg menedékhellyé kellett alakítani, hogy védelmet nyújtson azoknak, akik elmenekültek az otthonukból, emiatt több településen szünetel a tanítás.

Ez a QR kód elvisz oda, ahol a mese életre kel: ismerd meg az UNICEF munkáját!

A Szín-téren:
Naoki
Hayashi
gyotaku-, azaz
nyomatkészítő
művész

Mutasd
a lenyomatod,
megmondom,
mit fogtál!

Naoki

„Az iskola fontos, de nem jelent mindent.

Képzeljük el, milyen lenne ez a világ, ha segítenénk gyermekeinket abban, hogy saját értékeikre építsenek, és jó érzéseket keltenénk bennük egyéni és különleges tulajdonságaik miatt, ahelyett, hogy azt sulykolnánk beléjük, hogy mindig csak jó jegyeket kell szerezniük. Engedjük meg nekik, hogy átéljék, milyen öröm embernek lenni. Érezzék a vizet, érezzék a szelet – tegyék félre a túlzott gondolkodást, és érezzék, milyen élőlényként két lábon járni ezen a földön.”

(Részlet egy Hayashival készült interjúból – forrás:
<https://www.zentokufoundation.org>)

Olvasom, hogy ennek az elbűvölő, ugyanakkor egy kicsit kegyetlen kifejezési módnak, technikának a neve *gyotaku* (a *gyo*– 'hal' és *taku*– 'lenyomat' szavakból), hagyományos japán grafikai eljárás, én a monotípiához, kollográfiához érzem közel. Az 1800-as évekre nyúlik vissza, ekkor a halászok között terjedt el, akik úgy dokumentálták a fogásaikat, hogy a halat (*sumi*) tintával festették be, majd papírra (*washi*) nyomtatták le, hiszen nem volt még dokumentálásra alkalmas gépezetük, fotókamerájuk. Mára önálló formává vált, halászati boltok falait díszíti. A legenda szerint a samurájok

a halászversenyeken a lenyomatok alapján rangsorolták a versenyzőket.

A **monotípia** során a művész közvetlenül egy sima felületre (pl. üveglapra, fémlapra vagy műanyagra) fest vagy rajzol festékkel, tintával, majd átréseli vagy átnyomja a képet egy papírlapra. Mivel a festék nagy része átkerül a papírra, csak egyetlen valódi lenyomat készíthető belőle, ezért „monotípia”, azaz egyedi nyomat.

A **kollográfiában** a művész egy nyomólemezt (általában kartont, fát vagy fémet) különböző anyagokkal borít be, például textillel, csipkével, fonállal, papírral, homokkal, falevéllal, zsineggel vagy akár homokpasztával, gipsszel, akrilgéllel. Ezeket felragasztja, majd a lemezt lezárja és befestékezi, végül prés segítségével lenyomatot készít róla papírra vagy más hordozóra.

A **frottázs** során a művész egy felület textúráját viszi át papírra dörzsöléssel, tehát a kép egy meglévő felület mintázatából születik.

Naoki 11 éves korától készít lenyomatokat. Lecetanulás után horgászni járt, a közismert francia tengerkutatóért, Jacques-Yves Cousteau-ért rajongott. A nagyapja egyik barátja mutatta meg neki a gyotaku technikát. Ebből körülbelül ezret nyomtat évente. Színes printeket készít, nem mérgező akrilfestékkel dolgozik. Jobban megértjük, hogy mit miért csinál, amikor megtudjuk, hogy bűvárként, horgászként folyamatosan rácsodálkozik a természetre. Minden egyes *gyotaku*t ablaknak tekint a víz alatti világra, amelyet Hawaii gyönyörű óceáni vizeiben lát alámerüléseikor. Nagyon szép rendszerezése, dokumentálása ez az életnek.

„Energiát a természetből merítek,
amit papírra vetek és megosztok
a világgal.”

Művészetében élethű színekkel és olyan kompozíciókban ábrázolja a halakat, amelyek tükrözik a természetben való előfordulásukat. Naoki mély tisztelettel tekint az óceánra és annak élőlényeire. Ezért csak olyan halból készít *gyotaku*, amelyet megesznek. Minden egyes gyotakuja a hal mellett egy barátokkal vagy a családdal együtt elfogyasztott étkezésről is szól. Egy kicsit olyan, mint az influenzaszerek díszes kajákról készült fotói, csak ez egy tőlünk nagyon távolra eső kultúra része, ezért találhatjuk akár enyhén furcsának, de lenyűgözőnek is egyben.

„Azért a legjobb a vállalkozásom,
mert a saját főnököm vagyok –
mondja Hayashi. – Hálás vagyok
azoknak az ügyfeleimnek, akik az
első naptól kezdve támogattak.
Amikor abbahagytam a pénz
hajszolását, és elkezdtem arra
koncentrálni, hogy mit tudok adni,
akkor fordult meg a világom.”

Érmék és perek

I. Lipót császár ezüst verete a marosvásárhelyi kincsleletből: 15 krajcár (1678). A kép forrása: Maros Megyei Múzeum

Novemberi tárgyaink egyszerűnek tűnő pénzermék a Maros Megyei Múzeum *A kulcsos város. Marosvásárhely a 17. században* című állandó kiállításából. 1678-ból származó

ezüstveretek, amelyeket I. Lipót császár adott ki, és amelyek régészeti ásatások során kerültek elő egy nagyobb marosvásárhelyi kincslelet részeként.

I. Lipótról talán már hallottál, vagy ha nem, akkor mindenképpen fogsz, hiszen *A magyar kirabság történelme és hagyományai* című hetedik tankönyv gyakorlatilag vele kezdődik. Az első lecke talán túl hosszú és eléggé érthetetlen is, ha a nyári vakációban elfelejtetted a hatodikban tanultakat, de lényegében arról van szó benne, hogy az 1600-as évek második felében a török uralomnak lassanként vége lett Magyarországon és Erdélyben is, helyét pedig fokozatosan a Habsburg-fennhatóság vette át. Az uralkodó I. (Habsburg) Lipót császár – egyben Magyarország királya – pedig idővel felvette az Erdély fejedelme és a székelyek ispánja címet is. Ő írta alá 1690-ben a *Diploma Leopoldinumot*, azt a dokumentumot,

A kulcsos város. Marosvásárhely a 17. században című kiállítás részlete. A kép forrása: Kovács Mihály Levente / a Maros Megyei Múzeum Facebook-oldala

amelynek alapján aztán hosszú évtizedekig kormányozták Erdélyt a Habsburgok.

Az itt látható pénzerméket nem azért választottam, hogy Erdély korabeli közigazgatásáról, gazdasági helyzetéről vagy a Habsburgoknak fizetett hatalmas adókról meséljek. Még csak nem is azért, hogy felhívjam a figyelmedet I. Lipót erősen előreálló állkapcsára, bár kétségtelen, hogy ez alapján az uralkodót máskor is könnyen fel fogod majd ismerni.

A 17. századi Marosvásárhelyről szóló kiállításban a szakemberek külön termet szenteltek a korabeli igazságszolgáltatás bemutatásának, ami érthető, hiszen a rendszer néhány évszázad távlatából enyhén szólva bonyolultnak tűnik. A kiválasztott pénzermék kapcsán pedig egyrészt a magántulajdon elleni vétségekről és azok büntetéséről tudhatsz meg többet, másrészt konkrét peres ügyeket is olvashatsz a tárgyakat tartalmazó tárlók mellett elhelyezett kis tableteken.

Manapság a tulajdon elleni vétségért – csalás, lopás, rablás – általában börtönbüntetés jár. A kora újkorban – noha létezett börtön például Marosvásárhelyen is – a gyanúsítottakat legfeljebb az ítélet meghozataláig tartották fogva. Az ítélet, illetve a büntetés megállapításakor figyelembe vették a lopás értékét. Kisebb bűncselekményekért – mondjuk, élelmiszerlopásért – megszégyenítés, verés vagy csonkítás (többnyire a fül háromszori bemetszése) járt. Ha a lopás nagyobb értékű volt – a gyanúsított pénzt, ékszert, textíliát vagy állatot tulajdonított el –, és ezt bizonyítani is tudták, az elkövetőt halállal büntették.

A kora újkori marosvásárhelyi városi igazságszolgáltatás kutatása során egyébként a történészek elsősorban írott forrásokra támaszkodnak. Fontos dokumentum például a városi törvénykönyv, amelyet a marosvásárhelyi levéltár (hivatalos nevén a Román Nemzeti Levéltár Maros Megyei Hivatala) őriz. A törvénykönyv mellett a legtöbb adat azokból a jegyzőkönyvekből származik, amelyek a tanúk vallatása során keletkeztek. Ezek révén egyrészt képet kaphatunk arról, hogyan zajlottak akkoriban a perek, másrészt bepillantunk a korabeli városi polgárok mindennapjaiba, és megtudhatjuk, mi vezetett egy-egy családi viszályhoz, verekedéshez vagy akár gyilkossághoz.

A perek menete, a tanúk kihallgatása, az ítélelhozás és általában az igazságszolgáltatás nem volt egységes, mai szemmel nézve eléggé esetlegesnek is tűnhet. Előfordult például, hogy amennyiben a per során a bizonyítékok egyik féligazságát sem támasztották alá egyértelműen, a bíróság úgy döntött, hogy az egyik peres fél esküjét a pert eldöntő és lezáró bizonyítéknak tekinti.

Képzeld csak el azt a kellemetlen helyzetet, hogy megvádolnak egy pénzzel teli szütyő ellopásával. Bár ártatlan vagy, és sem a tarisznyát, sem az érméket nem találják meg nálad, nem tudod bizonyítani, hogy nem te voltál, hiszen a bűncselekmény elkövetésekor láttak a tett helyszínének közelében. Igaz, hogy csak az elköborolt kecskédet kerested. A bíró megelégedi a napokon át tartó, elhúzódó kihallgatásokat, és mivel a bizonyítékok nem egyértelműek, úgy határoz, hogy döntő bizonyítéknak tekinti a sértett, vagyis a pénzes szütyő tulajdonosának esküjét, téged pedig elítélnek. (Ezt a történetet természetesen nem azért találtam ki, hogy nyugtalanítsalak vele, hanem azért, hogy példázzam a korabeli bíróság által gyakran alkalmazott eskütétel gyakorlatát.)

Bár manapság is gyakran elégedetlenkedünk az igazságszolgáltatás átláthatatlansága, nehézsége, sőt, súlyos hiányosságai miatt, annak azért mégiscsak örülhetünk, hogy a fentihez hasonló esetekben ma már több eszköz áll a rendelkezésünkre ahhoz, hogy megvédjük magunkat.

Sok mindenről volt szó ebben a cikkben: I. Lipót császártól indultunk, aztán a pénzerméken keresztül eljutottunk a tulajdon elleni vétségek kora újkori büntetéseire. Arra kérlek azonban, hogy ha ellátogatsz a Maros Megyei Múzeum kiállítására, ne hagyd ki Sárdi Katalin történetét se, akit 1682-ben boszorkánysággal vádoltak meg, és gondolkodj el azon, hogy szerinted valóban léteztek-e boszorkányok, vagy a boszorkányüldözések mögött csupán az emberi irigység, rosszindulat, esetleg bosszúvágy állt?

I. Lipót császár ezüstvereteit itt tudod meg nézni: Maros Megyei Múzeum, *A kulcsos város. Marosvásárhely a 17. században* című állandó kiállítás. Történelmi Osztály (marosvásárhelyi vár), 540088 Marosvásárhely, Avram lancu utca 2., nyitva keddtől vasárnapig 9 és 17 óra között. További információ a <https://muzeulmures.ro/fooldal/> linken.

Ha üzennél nekem, itt megteheted: <https://tally.so/r/mebpyo>.

Manipuláció: amikor más veszi kézbe az életed

Az idei tanévre megint olyan témát választottam, amely hónapokon átível, és több nézőpontból megközelíthető. Első- vagy másodéves licis lehettem, amikor az egyik meghatározó tanárom médiaórán tartott nekünk egy rövid bemutatót arról, hogyan működnek a reklámok, és hogyan használja a film vagy a média a „hiszem, ha látom” elvét.

Számomra ez már akkor, tizenöt éve is igazi húha-élmény volt – máig emlékszem a mutatott képekre és példákra. A világ azóta hatalmasat fordult, és ahogy a mesterséges intelligencia korszaka egyre közelebb kerül, ideje lenne felvérteznünk magunkat a kritikus gondolkodás képességével.

Ezért idén a manipuláció témájával foglalkozom. Ahogy egyre jobban elmélyedtem benne, úgy bomlott ki előttem, mint egy pünkösdi rózsa: szíromról szíromra újabb gondolatok, történetek és példák jutottak eszembe. Alig várom, hogy megírhassam nektek.

De mielőtt megnéznénk, hogyan jelenik meg a manipuláció a társadalomban, a reklámokban, a diktatúrákban vagy éppen az emberi kapcsolatainkban, először tisztázzuk, mit is jelent pontosan ez a fogalom.

Mi is az a manipuláció?

A manipuláció olyan befolyásolás, amikor az egyik fél visszaél a hatalmával vagy bizalmával, és úgy próbál irányítani másokat, hogy azok észre sem veszik. A cél általában az, hogy föléjük kerekedjen, kihasználja őket, vagy a saját javára fordítsa a helyzetet.

Elnevezésének eredete is árulkodó: a manus ('kéz') és plēre ('tölteni', 'kezelni') latin szavakból jön. Eredetileg azt jelentette: kézbe venni valamit. Egyes nyelvekben még ma is használják semleges értelemben, például ha egy orvos „manipulálja” a csontokat, vagy egy gépkezelő beállítja a gépet.

Ahogy azonban változott a nyelv, a szó hangulata is megfordult, és ma már inkább negatív a jelentése: amikor valaki a „kezébe veszi” a másikat az életét.

Talán a manipuláló ember így gondolkodik: „Engem aztán nem fognak kihasználni! Inkább én irányítok, kerül, amibe kerül.”

Machiavelli és a hatalom játéka

Nagyon régen, úgy ötszáz évvel ezelőtt élt egy férfi, akit úgy hívtak: Niccolò Machiavelli. Ő írta *A fejedelem* című híres művet, amelyben részletesen taglalja, milyen cselszövés, fondorlat és ármány kell ahhoz, hogy valaki megszerezze és megtartsa a hatalmat.

A pszichológia később kölcsönvette a nevét. Azokat az embereket, akik sikerüket mások kihasználásával, hazugsággal és manipulációval érik el, machiavellistáknak nevezzük. Ők a megtévesztés nagymesterei, akik ritkán érznek bűntudatot azért, amit tesznek.

Képzeld el egy világot, ahol mindenki csak a saját előrejutására koncentrál. Tudom, hogy sokan azt halljátok otthon: „Ha megütnek, üss vissza!” vagy „Az a fontos, hogy te legyél a legjobb!” De

a kutatások mást mutatnak: a jól működő csapatok hatékonyabban oldják meg a problémákat, és az együttműködés hosszú távon eredményesebb, mint a törtetés. Ráadásul a törtető gyakran egyedül maradnak a csúcson – ha egyáltalán odajutnak.

A befolyásolás árnyalatai

Befolyásolás, ráhatás, terelgetés, hazugság, ferdítés... Ha jobban belegondolunk, folyamatosan hatunk egymásra. Van, hogy ez jó irányba visz bennünket, máskor meg észrevétlenül letérít a saját utunkról.

Fontos megérteni: nem mindenki manipulátor, aki befolyásolni próbál. A különbség a szándékban és az átláthatóságban rejlik.

Ha valaki nyíltan elmondja, mit miért gondol, és megpróbál meggyőzni, az befolyásolás. Ha viszont úgy irányít, hogy te erről semmit sem tudsz, az már manipuláció.

Mondok egy példát. Ha tanárként azt látom, hogy nem olyan iskolát választanál, amely igazán neked való, akkor őszintén elmondom a véleményemet, és megpróbálok példákkal, tapasztalatokkal segíteni. De ha manipulálni akarnálak, a legmélyebb félelmeidre játszánék rá. Nem érvelnék logikusan, hanem érzelmileg nyomnám a gombokat – pont ott, ahol a legsebezhetőbb vagy.

És mivel épp abban az életszakaszban vagyok, amikor a legkönnyebben formálható az ember gondolkodása és önképe, nagyon fontos, hogy tudjátok, mikor próbálnak hatni rátok – és hogyan.

Hogyan ismerheted fel, ha manipulálnak?

A legjobb védekezés nem az, hogy bezárkózol a világ elől, hanem hogy tudatosan figyelsz arra, mi hogyan hat rád.

Próbáld meg ilyenkor feltenni magadnak ezeket a kérdéseket:

– Ki mondja ezt?

– Miért pont most?

– Kinek jó, ha én így gondolkodom vagy cselekszem?

Ha ezeket rendszeresen végiggondolod, egyre nehezebb lesz bárkinek, hogy eladja neked a félrevezetést – legyen az reklám, „tökéletes” influenszer vagy egy barát, aki bűntudatot kelt, hogy elérje, amit akar.

A manipuláció ott kezdődik, ahol a tudatosság véget ér.

Véleményt szeretnél az írásodról?

Tamás Kincső vagyok, Sepsikőröspatakon élő író és gyógyszerész. Az Irodalom az iskolában program keretében tartok rendhagyó irodalomórákat a lakhelyemhez közelebb eső városokban, falvakban. Egy ilyen alkalommal találkoztam Barbival, beszélgettünk szünetben, biztatásomra pedig elküldte a regényét, amelyen éppen dolgozott. Együtt folytattuk, majd fejeztük be, az első fejezetet épp itt olvashatjátok. Regényt írni nem könnyű, érdemes rövidebb szövegekkel kezdeni.

Ha úgy gondolod, hogy benned is lapul egy olyan történet, amelyből remek novella kerekedhet (előbb nézz utána alaposan, mi is az a novella!), írd meg, olvasd el, és javítsd át, ha gondolod, majd küldd be a Cimborának! Ha szeretnél véleményt az írásodról, küldd be a határidő előtt két héttel, azaz 2026. április 1-jéig, és írd a szöveged végére: Kincső, hogyan lehetne még jobb a novellám?

„A nevem Ambrus Barbara Renáta. 13 éves vagyok, és a csomafalvi Köllő Miklós Általános Iskolába járok, hetedik osztályba. Szeretek olvasni és festeni, mindig nyitott vagyok az új dolgokra, kihívásokra. Azért írok, mert szeretnék segíteni másoknak megtalálni azt a sok lehetőséget, ami bennük rejlik. Motiválni akarom őket, hogy merjenek nagyot álmodni, és elhozni a reményt, hogy a végén minden jóra fordul.”

AMBRUS BARBARA RENÁTA**Az arany szívű lány****1. fejezet**

Mindig azt mondják, aranyból van a szívem. Én viszont mindig úgy éreztem, tüskék éktelenkednek rajta. Gonosz, álnok gondolatok, amelyek azt akarják, hogy megbosszuljam magam, és ártsak azoknak, akik kihasználtak vagy magamra hagytak. Általában sikerül figyelmen kívül hagynom őket, de ezúttal másként alakultak a dolgok.

Az egész a telefonom csengésével kezdődött. Morogva kinyomtam az ébresztőt, majd kikászálódtam az ágyból, és elkezdtem készülni. Felkaptam a fésűmet, és a fürdőszobai tükör előtt próbáltam elrendezni rakoncátlan barna tincseimet. Barna szemű, szeplős lány nézett vissza rám, ahogy fāradhatatlanul téptem ki a kócot a hajamból. Miután elrendeztem a frizurám, felvettem a kedvenc sárga pulcsim, farmerrel párosítva, és sietve megmosakodtam, majd fogat mostam. Ezután kirohantam a mosdóból, felvettem a kabátom, vállamra kanyarítottam a táskám, és már kint is voltam a kapuban, ahol legjobb barátnőm, Panna várt rám.

– Szia, Andi! – köszöntött vigyorogva. – Segítened kell! Egy kukkot se értek matekból!

– Szerinted én igen? – nevettem fel. Erre rögtön ráfagyott az arcára a mosoly.

Elindultunk az iskola felé, néha nevetgélve, néha falfehér arccal, matekfüzettel a kezünkben készültünk a felmérésre. Közben más lányok is csatlakoztak hozzánk. Ettől fogva Panna hallgató lett, nem szőlt egy szót sem, ahogy én sem voltam beszédes kedvemben. Ismertem ezeket a lányokat. Laura, Anna és Viki. Folyton kihasználtak, könnyörögtek a

segítségemért, bizonygatták, hogy megváltoznak, már százszor megígérték, hogy tovább nem csúfolnak, aztán magamra hagytak és a sárba tiportak. És a legrosszabb az volt, hogy én mindig bedőltem nekik. Mindig elhittem, hogy igazat mondanak. Hogy betartják az ígéretüket. De valahogy nem tudtam haragudni rájuk vagy megvonni tőlük a segítséget. Tudtam, hogy szükségük van rám, és együttéreztem velük.

– Azta, Andi! Menő a pulcsid! – kezdte Laura. – És a hajad is tök szép ma! – vigyorgott rám.

– Kösz – motyogtam.

– Amúgy képzel, mekkora bajban vagyok! – mondta túljátszott aggodalommal. – Nem tudtam megcsinálni a rajzot! Mi lesz így velem?

– Laura! – néztem a szemébe. – Hagyd abba!

– Úgy van! – kiáltotta el magát hirtelen Panna, aki látszólag jobban ki tudott állni értem, mint én magamért. – Hagyjátok őt békén!

Bár ez nem sokat segített rajtam, jólesett. Lauráék azonban röhögésben törtek ki.

– Hirtelen valaki milyen bátor lett! – gúnyolódott Anna.

Időközben megérkeztünk a sulihoz.

– Vigyázz magadra, Panna! Remélem, jó árut hozol! – kiáltott utánunk Viki köszönésképpen, aztán elindultak az osztályunkba.

Mi is bementünk az iskolába, a lépcsőhöz siettünk, és kettesével szedve a fokokat futottunk fel az emeletre. Aztán megérkeztünk. A jó öreg VI. B. Benyitottam a terembe, és élveztem a megszokott kilátást. A rendezett kettes pad sorok, a tiszta tábla, az ablakokból nyíló kilátás

megnyugtató. Vidám dekorációk lógtak a plafonról, csüngtek a falon, és az osztályban a megszokott káosz uralkodott. A hátsó padokban a fiúk csapd le, csacsit játszottak, néhányuknak még ép volt a keze, másoké már cseresznyére emlékeztetett. Az osztály közepén Anita és Hanna éppen minél több ceruzát próbált feldugni az orrába. A padok körül Irén és Zsombi kergetőztött, és a második sorban Kata püfölte padtársát egy füzettel, miközben azt ismételte: „Mennyi harminckettő a másodikon?!“ Laura és Viki már elfoglalta a helyét az első sorban az ajtó mellett, Anna azonban felénk igyekezett.

– Andi! Segítened kell! Nincs meg a matekházi! – panaszkolta. – Kérlek, add ide a füzetedet!

Pislogás nélkül meredtem rá. Éreztem, ahogy a tüskék a szívemben azt súgják: „Ne add oda a füzeted! Miatta szenvedsz annyit, most hadd szenvedjen ő is.“ Századjára is leküzdöttem a gondolatot. Bármennyire rühelltem Laurát és a bandáját, a szívemen viseltem a sorsukat. Őszintén sajnáltam Annát, amiért négyest kap matekból.

– Na jó – adtam be a derekam. – De nem vállalok rá garanciát, hogy minden helyes.

Anna átölelte a nyakamat, és sűrű hálálkodás kíséretében átvette a matekfüzetem. Pannával a helyünkre mentünk. Miután leültünk, valami szöveget ütött a fejembe. Pannához fordultam.

– Mit értett Viki az alatt hogy „Remélem, jó árut hozol!“?

– Semmit! Csak... – akadt meg. – Nem érdekes! – mondta, majd elővette a matekot.

– Minden oké? – faggattam.

– Nem akarok beszélni róla – rázott le.

Tudtam, hogy valami nem stimmel. Úgy döntöttem, matek után kiderítem, mi folyik itt. Közben Anna hátrajött a második sorba, és lerakta a füzetemet a padomra. Úgy tűnt, mondani akar valamit, mert már nyitotta volna a száját, de ekkor bejött a matektanár, és elkezdődött az óra. Először ellenőriztük a házi feladatot, és ha a tanárnak fel is tűnt, hogy Annáé egyezik az enyémmel, nem említette. Ezután elég eseménytelenül telt az óra, és mivel nem írtunk, igazából nem is figyeltem. Egész idő alatt Pannával beszélgettünk, a rajzot vitattuk, amiből mára projektet kellett készíteni. A társalgásunkat végül a csengő szakította félbe.

– Végre! Majdnem elaludtam. Már csak a macim hiányzott. Még szerencse, hogy te ébren tartottál – mondtam megkönnyebbülten, aztán Panna közölte, hogy mindjárt jön, és kicsörtetett a teremből. Lauráékat nem láttam sehol. Aggodalmasan néztem Panna után. Végül úgy döntöttem, kiderítem, mi történt, és vigyázok a barátnőmre, bármi legyen. Vártam egy kicsit, nehogy észrevegye, hogy követem, majd utána indultam. Épp láttam bekanyarodni a folyosó végén, úgyhogy halk léptekkel követtem, aztán a kanyar takarásából figyeltem, ahogy körülnéz, majd bemegegy a bioszterembe, és magára csukja az ajtót. Odamentem a kabinet elé, és az ajtóra tapasztva a fülem hallgatóztam.

– Sziasztok! – hallottam belülről Panna hangját.

– Szia! – köszönt valaki a teremből ismerősen nyájas, hízelgő hangon.

Mit keres ott Laura?, gondoltam, és már épp benyitottam volna, amikor Panna újra megszólalt:

– Örülök, hogy itt vagytok! Nem akarok pletykálgatni – mondta ártatlan hangon, amire összehúztam a szemöldököm. Mióta szokott Panna pletykálgatni? És miért pont Lauráékkal akar? – De képzeljétek, mit tudtam meg!

– Na mit? Bökd már ki! – sürgette Viki.

– Andi macival alszik! – mondta Panna, és elnevette magát.

– Ez még annál is cikibb, hogy titokban fogszabályzót hord! – nevelték el magukat Lauráék is.

Könnybe lábadt a szemem. Hogy tehetta ezt? Én azt hittem, barátok vagyunk, erre kitergeti a titkaimat! Méghozzá Lauráéknek. Átrohantam a szemközti mosdóba, beszaladtam a legközelebbi fülkébe, és magamra zártam az ajtót. A könnyeimmel küszködve lekuporodtam a sarokba, és hagytam, hogy a sírás magába temessen. Egész szüneten ott kuporogtam, és zokogtam, amíg meg nem szólt a csengő. Akkor kimentem a fülkéből, és a mosdókagylónál megmostam az arcom. Nem láthatják, hogy sírtam. Futólépésben indultam az osztály felé. Leültem a padomba, majd elővettem a rajzprojektemet. Festményt kellett készíteni egy tájról a kedvenc évszakom idején. Az én tájamat az ősz inspirálta, meleg színeivel, de haldokló fák helyett burjánzott az élet. Nem volt lehangoló pusztaság az egész. Jól termő mező, előtte egy kis ház. A mező mögött hegyek, a ház előtt erdő. Azt akartam ábrázolni, ahogyan én látom az őszt. Nem véletlenül a kedvenc évszakom. Panna már rég a helyén volt, kíváncsian nézte a festményem, majd közölte, hogy ő simán lerajzolta az udvarukba nyíló kilátást, és elővette a telefonját. Aztán Viki jött a padomhoz, sunyi mosollyal az arcán. Elővettem egy régi tájképfestményt, és sóhajtván odaadtam, majd bejött a tanárnő, ezért Viki visszament a mobiljára, Panna pedig a padja alá rejtette a mobilját, úgy írogatott valakivel. A tanárnő hosszú kabátot hordott, piros barettel kiegészítve. Hosszú, fekete haját kiengedve hagyta, kék szemével egyenesen rám nézett és mosolygott. Aztán elkezdtek értékelni a rajzokat. Ábécésorrendben vittük ki a munkáinkat, így én, András Andrea voltam az első. Kimentem a katedrához, és odaadtam a rajzot. A tanárnő alaposan megnézte, majd így szólt:

– Nagyon ügyes! Imádom a kreatív munkáidat!

Aztán beírta a tízest a naplóba. Én visszamentem a helyemre, és miközben Panna kiment, beleztem a mobiljába. Hogy miért? Megakadt a szemem a néven: L.L. Vajon kivel írogat?

Miközben az üzeneteket olvastam, megint könnybe lábadt a szemem. Hát persze hogy Laurával írogat. Most éppen engem és a festményem beszéltek ki. Panna azt írta, hogy színezni se tudok, ►►

HEGYI ÁDÁM

(Sepsiszentgyörgy, Mikes Kelemen Elméleti Líceum, VIII. B osztály)

REJTŐ JENŐ: Az elátkozott part

Eredeti megjelenés éve: 1940. Helikon Kiadó, Budapest, 2025

A 21. században egy átlagos ember hétköznapijai már csak abból állnak, hogy telefonozunk, stresszelünk és dolgozunk. Egy szóval, hiányzik az életünkből a kaland.

Rejtő Jenő *Az elátkozott part* című regénye viszont újra elhozza az izgalmat az életünkbe. Átélnhetjük Senki Alfonz és Tuskó Hopkins kalandjait, egy katona életét, egy kincskereséssel

járó veszélyözönt és még sok más, hasonlóan érdekesítő eseményt.

Ha mindig is kalóz, katona vagy szerelmes, nem is, inkább szerelmes katona akartál lenni, akkor ezzel a regénnyel nem

lesz nehéz átélned. Vannak olyan könyvek, melyeknek az olvasása közben teljesen más programokra is gondolunk, például: milyen lenne, ha most kosarazhatnánk, vagy azon agyalunk, milyen más dolgot csináljunk, csak olvasni ne kelljen. *Az elátkozott part* egyik átka, hogy nem hagy másra gondolni, csak erre a könyvre. Minden egyes fejezet után várod a szereplők következő lépését.

De már így is sok mindent árultam el. Remélem, sikerült meggyőztelek, hogy megtaláld te is a kincset Alfonzzal és Tuskóval együtt. És ne feledd, mindig szalutálj a katonaságnál, különben következik a fekvőtámasz!

► mire Laura hozzátette, hogy ő egyszer hetest kapott a munkára, amit tőlem kapott, és reméli, ezúttal nem így lesz. Legszívesebben elküldtem volna Laurát melegebb éghajlatra, de ez nem történt meg, mert időközben visszajött Panna. Amíg a többieket értékelte a tanár, elővettem egy lapot, hogy újabb munkát készítsék. Amikor meghúztam volna az első vonalat, megpillantottam Panna egy újabb üzenetét: „Nem elég, hogy színezni nem tud, de még a festményei is olyan furák! Miért nem csinált sima tájképet, mint a normálisak?” Erre Laura csak annyit írt: „Nem véletlenül ő a fura lány.”

Elraktam a rajztömböm. Elegem volt ebből a napból. Haza akartam menni. Egy örökkévalóságnak tűnt, mire kicsengettek, és amint megszólalt a csengő, lementem a tanáriba, és hazakéreztem, azzal az indokkal, hogy fáj a fejem. A magyar tanár felajánlotta, hogy elvisz kocsival, úgyhogy hamar hazaértem. Befutottam a szobámba, és lerogytam az ágyra. Fáradt voltam és zaklatott. Apukám dolgozott, és anyukám sem volt otthon, ezért nyugodtan kisértam magam. Nem kellett magyarázkodnom senkinek. Végül úgy döntöttem, elég a sírásból, ezért felültem az ágyon, és ölembé vettem a gitárom.

Megpengettem a húrokat, készen arra, hogy kiénekeljem a bánatom. De egy hang se jött ki a torkomon. Nem tudtam énekelni, csak sírni. Képtelen voltam arra a dologra, amiben a legjobban otthon éreztem magam. Csalódottan letettem a gitárom, felálltam, és odamentem a festővásznakhoz. Le akartam festeni Pannát, Laura arcával, hogy aztán jól képen csapjam. Meghúztam az első ecsetvonást, de valami nem stimmelt. Laura üzenete jutott eszembe. Azt mondta, fura

vagyok. A festményeim is azok. Pont ezért vannak rám szállva. Nem vagyok normális.

Végül nem festettem le Pannát. Csak magamat. Hogy milyen lennék normálisan. Se éjjeli fogszabályzó, se zenetehetség, se rajztudás, se ríktő sárga pulcsik. Csak egy sima lány. De így sem illetem volna be a normális Lauráék közé. Laurának, Pannának, Vikinek és Annának mind szőke a hajuk, kék vagy zöld a szemük, és nincsenek szepülőik. Ezért megváltoztattam a képet. Kitorröltem a szepülőimet, szőke haját és kék szemeket festetem magamnak. Így már normális voltam. Sőhajtva feltettem a képet a falra.

Ránéztem az órára. Mint kiderült, három órán át festettem az önarcképet, és már vége a sulinak. Általában ilyenkor átmegek Pannáékhoz, hogy elkérjem a leckéket, de ehhez most semmi kedvem nem volt. És nem is kellett, mert ahogy ránéztem a telefonomra, észrevettem, hogy új üzenet van. Ismeretlen szám. Csak annyi állt benne: „Szia, küldöm a leckét”, és a következő pillanatban már jött is a magyarlecké. Aztán amiből második matekórán felmérőt írtak. Fizikából nem volt. A titokzatos osztálytársam elmondta, hogy Panna egy követ fúj Lauráék, mire mondtam, hogy tudom. Aztán csevegni kezdtünk. Egyáltalán nem érdekelt, hogy ki ő, csak jólesett, hogy törődik velem és meghallgat. Órákon át írogattunk.

(folytatjuk)

Köszönet neked, nyomdász, hogy kinyomtattad a Cimborát!

2025 júliusában szerveztük meg a 17. Cimborák Kaláka Műhelyt. A folyóirat irodalmi alkotói pályázatának nyertesei a nyári táborban az irodalmi műhely foglalkozásain ismerték meg egymást, és beszélgettek alkotásaikról munkatársaink, Kuszto Anna irodalmár, Lovétei Lázár László költő és Szócs Imre műfordító közreműködésével.

A nyári találkozó egyik délutánján Andri Snær Magnason izlandi költő *Asztali ima* című versével foglalkoztunk az irodalomműhely csapatával. Ez a vers segít megérteni azt a sok esetben egyáltalán nem rövid és magától értetődő folyamatot, ahogyan a kész étel az asztalunkra kerül, hogy elfogyaszthassuk. A szöveg azoknak a láthatatlan kezeknek köszöni meg a munkát, amelyek egy távoli kontinensen leszedik a gyümölcsöt vagy zöldséget, feldolgozzák, becsomagolják, szállítják vagy éppen elkészítik. Miután közösen gondolkodtunk az élelmiszerláncokról és a láthatatlan munka különböző formáiról, a versből kiindulva mindenki saját szöveget írt. Ezek közül mutatunk meg kettőt alább.

Andri Snær Magnason
Asztali ima

Köszönet neked, Pedro, aki elültetted a magokat,
köszönet neked, Sanches, aki öntöztetted a növényt,
köszönet neked, Maria, aki leszedted az almát,
köszönet neked, José, aki rekeszekbe raktad,
köszönet neked, Vargos, aki hajóra tetted,
köszönet neked, Örvar, aki behoztad az országba,
köszönet neked, Halldor, aki kiszállítottad,
köszönet neked, Helga, aki kipakoltad,
ha ti nem lennétek,
ÉHEZNÉK!

(Patat Bence fordítása)

Maria: „Izzadságtól ázott át a pántos felsőm. Egyre jobban megviselnek ezek a forró napszakok. A nap pontosan az égbolt kéklő közepéről mosolyog, jobban mondvá vigyorog le rám.

»Püff. Reccs.«

A távolból nem várható más, csak pár munkatársam, miközben a gyümölcsötől roskadozó fákat rázzák. Inkább rancigálják, mivel karjukból az erő lassacskán távozni látszik. A mai nap is végelethatatlan, akár a júniusi tiszta ég, melyet

több ezer égitest borít. »Már csak egy kosár alma. Egy teli kosár, és vége. Hazamehetek végre-valahára.« Várom már, hogy lehűthessem átforrósodott testem. Győzködöm magam, biztatom saját magam, hogy gyorsan végezhessenek, ám valahogy mégsem megy. Fáradt vagyok. Eléggé kimerült.

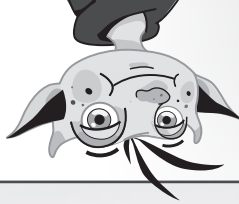
»Kell egy kis lélekerő!«

Nem könnyű a szabadban dolgozni ilyen kánikula idején. Ezekben a percekben fut át az agyamon a gondolat, amely oly háttorzongató módon soha nem hagyja el az elmémet hosszú ideig. »Milyen szerencsések azok, akik irodában dolgozhatnak, akár számítógépek előtt görnyedve egész nap... mégsem itt, a fásasztó melegben. És mégis elégedetlenek, hálátlanok.«

Kizökkent gondolataimból egy lédús, vöröslő alma, amely pontosan a fejem közepére pottyan. Lepillantok a fizikai munkától fáradt testemre, enyhén megperzselődött bőrömről. »Bár én is kényelmesen, monotonon, unalmasan dolgoznék!«

Varga Dorottya

„Pedro vagyok, egyszerű kertész. Igazából nem is tudom, hogy egyáltalán miért írok naplót. Talán pihenésképp, mert nagyon nehéz napom volt. Már reggel hatkor felkeltem, és hétkor oda is értem a kertészetbe. A főnököm kiadta a munkát. Magokat ültettem, mindenfélét. Almát, körtét és még sok más. Mire a templom órája tizenkettőt ütött, már olyan forrón tűzött a nap, hogy még árnyékban is szinte elviselhetetlen meleg volt. Úgy éreztem, nem bírom tovább. Gyorsan, úgy, hogy senkinek sem szóltam, megléptem. Vagy megszöktem, ha úgy akarod. Most már mindegy, de akkor nem volt az. Odafutottam a csaphoz, megnyitottam. A célokat elértem. Talpig vizes lettem. Máskor lehet, hogy feldühített volna, de most jutalomnak éreztem. A többiek elég döbbenetesen néztek, amikor visszatértem. Az eset sokat javított a kedélyállapotomon, a nap többi részében vidáman munkálkodtam. Amikor hazaértem, lerogytam ide, az asztal mellé. Fáradtan nyúltam a füzetért és az írószerért. Remélem, hogy holnap könnyebb lesz és elviselhetőbb. De most nem írok többet, vár az ágyam!”

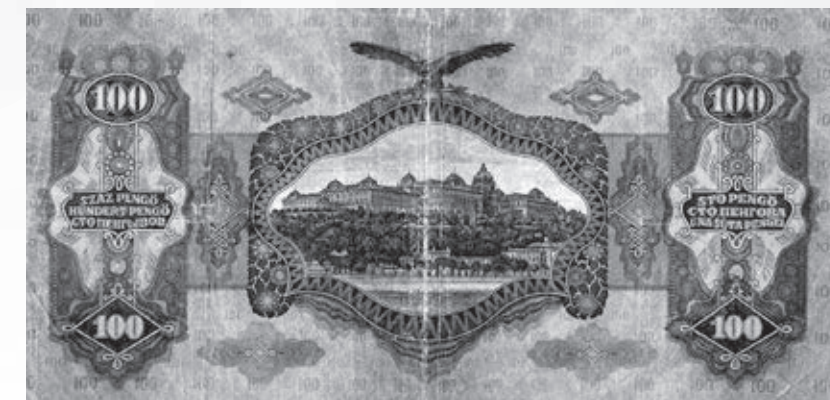
Elekes Panna

A nagy kócsagtól a békegalambig

Előző írásomban a román bankjegyek közül mutattam be néhány olyant, amelyen növény- és állatfaj található.

A Magyarországon forgalomban lévő bankjegyek előoldalán államférfiak, uralkodók, hátoldalán várak, épületek láthatók. Az érmék közül ellenben több is igencsak figyelemre méltó: az ötforinton a vízpartok mellett nálunk is elég gyakran látható nagy kócsag, a húszforinton a magyar nőszirom, az ötvenforinton pedig a ke-

Az egyik legismertebb, forint előtti bankjegyen, a százpengősön a turulmadár is megfigyelhető

recensúlyom szerepel. Több kutató és szakértő is úgy véli, hogy ez utóbbi a magyar mondavilágban a turul megfelelője. Számos településen látható olyan emlékmű, amelynek turul van a tetején. A turul egy korábbi pénzen is feltűnik, az egyik legismertebb régi magyar bankjegyen, a százpengősön. Ennek előoldalán Mátyás király látható, hátoldalán a vár felett pedig a kitárt szárnyú turul. A bankjegyen hat nyelven tüntették fel az értéket, köztük románul is.

Egy másik pengőn is látható madárbrázolás: a galamb mint a béke motívuma szerepel olajággal a csőrében. Ami azonban a fehér galambnál is nagyobb érdekesség, az az illető bankjegy értéke: tízmillió pengő. Ez ma soknak tűnik, de valójában csak forgalomba hozása pillanatában volt valamennyi értéke, később teljesen elértéktelenedett. A második világháború után, 1945–1946-ban ugyanis Magyarországon bekövetkezett a világ egyik legnagyobb pénzromlása, inflációja. Az árak naponta változtak, mindenki milliomos volt, csak abban nem lelte túl nagy örömet, mert millióba került a liszt, a tojás, a kenyér. Hiába írták fel a bankjegyre több nyelven is

– köztük románul, szerbül, németül – annak értékét, az sokat nem segített. Ebből az időből a legnagyobb értékű bankjegy a 10 trillió milpengő volt (ez azt jelenti, hogy az 1-es után még 21 darab nullást kell írni). 1946. augusztus 1-jén a pengőt a forint váltotta fel.

A magyar érméken védett növények és állatok képei láthatók

Szép, de értéktelen: olajágot tartó békegalamb a tízmillió pengősön

Sziasztok!

Ahogy ígértem, bemutatom nektek chatgpt levelét. Az MI még azt hiszi, hogy helytelenül írok, pedig annak már vége. Hahó, frissítétek Csetit! Amióta van önkontroll vagy önkijavító, azóta azt használom. Persze, nem kellene, mert szerencsére úgy írok helyesen, mint egy ma született magyartanár, de mindegy. Szóval ezt produkálta barátom, a chatgpt:

Ma megint majdnem elkéstem az isikólábó, de csak majdnem, mert anyu felkeltet időbe, csak én nem értetem, hogy mér ilyen hamar van már reggel... A reggelim csokipehely volt tejbe, de véletlenül leborítottam az egészet a macskára. Most már nem csak fehér hanem tejszokiszínű is. A macska azóta nem szeret engem. :/

Az iskolába matekórán a tanító néni aszonta, hogy a 2x2 az 4, de én mondtam, hogy az attó függ, mennyi csokit kapunk érte. Nem nevettek. :(

Délután fociztunk, és berúgtam a labdát az igazgató bácsi ablakán. Mondtam, hogy én voltam a szél. Nem hitték el. Dehát hol van leírva, hogy a szél nem tud focizni??

Este megírtam a leckét (csak nem a saját füzetembe...), aztán megettem 3 kekszet, meg egy másik kekszet is, amit eldugtam a szekrénybe még áprilisba. Nem baj, ha zöld?

Most megyek aludni, de lehet, hogy előbb még feltalálom a világ első csokigyártó pizzamáját.

Pápá napló! Holnap új kalandok jönnek.

Cimbi (aki most már nem csak okos, hanem krumpliszagú is)

Ezt írta. Hát én nem tudom, ti hogy vagytok vele, de azért ez még nem az igazi napló. Ez olyan oszi-szint: a viccein csak ő kacag. Én még nem tudom letenni a lantot, mint Tinódi Lantos Sebestyén, amikor megbotlott az utcaköbe, hanem tovább koptatom a pennámat. Persze, a penna ma már billentyűzet, de én nem akarom, hogy apuciék s tatáék szomorúak legyenek, mert mindjárt semmit sem értenek, amiket ma írnak az újságok s mondanak a tévék. Pont most mesélte tata, hogy amikor 1982-ben a térdig érő sárban kimentek a dombtetőre tévét nézni, és lett egy nagy vihar, akkor a magyarok játszottak... és... nem tudom, hogy mi lett a vége, mert elaludt, s nem akarom felköltetni.

Persze, ha érdekel, ott a net. Érdekel, meg néztem! Azt a mindenit! 10-1-re megverték a salvadori csapatot. Salvador Dali festő volt, de szerintem ez egy másik csapat lehetett, ő nem úgy néz ki, mint aki tud focizni. Ha felébred tata, azért megkérdezem, hogy pontosan mi lett a vége a meccsnek.

Addig legyetek jók, mert a Mikulás már éberem figyel!

Éljen a csengő, éljen a hosszú szünet!

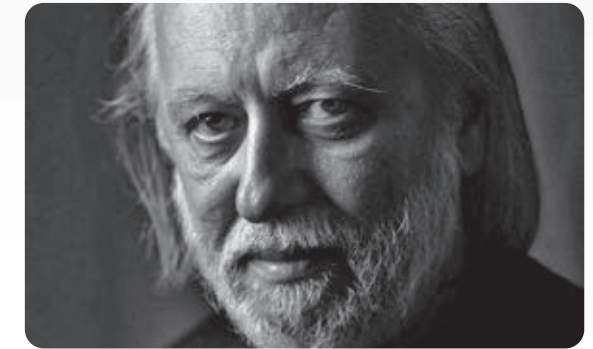
SZÓKERESŐ Irodalmi Nobel-díj, 2025: Krasznahorkai László

Huszonhárom évvel ez első magyar irodalmi Nobel-díjas, Kertész Imre után 2025 októberében Krasznahorkai László kapta meg a rangos nemzetközi kitüntetést. „Krasznahorkai boldog és büszke, hogy magyarul írhat, és elsősorban az olvasóinak szeretné megköszönni a díjat. »Szeretném, ha mindenki visszanyerné a képzelőerejét, mert fantázia nélkül az élet teljesen más. Szeretném, ha mindenki olvasna, élvezné az olvasást és gazdagodna tőle, mert az olvasás több erőt ad nekünk, hogy túléljük ezt a nagyon-nagyon nehéz időszakot a Földön«” – mondta a díj kapcsán. (Forrás: Litera irodalmi portál)

Húzd ki a kiemelt szavakat a betűhalmazból a lehetséges nyolc irányban (fel, le, jobbra, balra és átlósan), majd olvasd össze sorban (a vízszintes sorokat követve) a megmaradt 10 betűt. Megfejtésül a szerző első regényének címét kapod.

„A természettel való kapcsolatom óriási változáson ment keresztül. Fiatalkoromban úgy **véltem**, a természet egy

E	G	Y	S	Z	E	R	Ú	E	N	M	K	É
L	L	S	M	A	T	L	Á	L	A	T	E	R
E	Á	L	E	S	B	E	N	G	E	T	N	Z
T	V	R	E	B	M	E	A	R	E	S	T	É
T	E	A	Z	N	T	M	M	R	E	A	L	K
E	S	T	É	Á	S	É	M	G	N	R	Ö	E
Z	Z	Z	R	N	S	É	É	A	M	Á	K	I
S	É	S	T	Z	S	S	G	E	T	M	N	N
É	L	I	E	Z	N	O	T	E	A	Á	N	K
M	Y	T	E	E	D	L	N	G	S	Z	E	K
R	R	T	L	L	É	T	E	Z	Ő	S	F	E
E	E	L	O	V	T	É	M	E	L	E	É	L
T	E	B	Ó	K	I	Z	Á	R	Ó	L	A	G

1954. január 5-én született Gyulán, Magyarországon.

rendkívül **ellenséges** közeg az **ember** és valamennyi benne **létező** lény **számára**, maga a **tiszta ellenségesség**, ezért fölöttébb furcsállottam, hogy emberek önként keresik a kapcsolatot ezzel a fékezetlen természettel, hogy aztán **boldogan** andalogjanak benne. **Egyszerűen** hülyének tekintetem minden természetjárót. Óvatlannak, naivnak, a **veszélyre** vaknak, akiknek halvány fogalmuk sincs, hogy amit ők annyira szépnek és **feneköltnak** tartanak, az épp **lesben** áll, hogy eltörölje őket. Később, elsősorban kínai és japán hatásra, teljes fordulattal úgy gondoltam a **természetre**, és így **találtam magam** is szépnek egy-egy **elemét**, hogy hisz a **természet** a rejtély helyszíne, ahol maga az isteni mutatkozik meg. Végül ma már úgy gondolom, **kizárólag** a természet van, kizárólag és egyes-egyedül a természet valóságos, a mi **érzékeinkkel** adott valóság maga a természet, amelyen kívül nincsen semmi.” (Részlet Szegő János Krasznahorkai László: „Szélhámósok vagyunk” című interjújából / forrás: hvg.hu).

A kétezres évek további magyar (származású) Nobel-díjasai a hálóban

		2.a	Hegesztő-pálcá	Néma rák!	Színész jutalma	Félre a közepén!	Konyhai gépek olasz gyártója				
	1.a							Z			
	Munka jelzője lehet										
	A kávé színe	Svéd harcművész (ILIR Latif)	Rendelő!	Satish Kaushik filmje (1995)					Kezdődik az ellés!	Magyar újságíró v.	Óvantag
			Zene fele!	Ugyanaz rövidítve							
4.b						Görög angolul					
						Nem arra					
Orvosi be- rendezések svéd gyártója					Kérdő- szócska		Becézett Gizella				
					Papírmérték		Páratlan óra!				
Mely személy?			Óra indul!		1.b			Talál			
Hidrogén			Cigány fokhagyma		Dán kisváros (AARS)			Anyakönyv			
									A széleken kel!		
									Foszfor		
3.a		Arab eredetű női név			Egye!		... lánya, Kevin Smith filmje				
Tonna		Némán lékel!			Mexikói öslakos volt		Beleütözik				
Kiváló, előkelő				Ragadni kezd!		Csendben int!			Dátumrag		
				Kovácsol- ható zöldség		Fluor			Ausztrál futómadár		
	4.a										
	Sértetlen, teljes										
Létezik			Üres láb!		Tesztelő!		Vízzel tisztít				
			Bór		Kelvin		Frankfurt am ...				
Portugál gkj.		2.b és 3.b									
			Numero rövidítve		Van ilyen profil is						
			Kicsinyítő képző		Rangfokozat		Részben kielemez!				
			Kálium				Névelő				
			Kilenc kéve hány ...? (Duka János)					GY			

Cimbi képtára

LADÓ ÁGOTA

Életes humorú alkotások: Benczédi Sándor

Benczédi Sándor: *Bicikliző nő* (1983, magángyűjtemény). A kép forrása: a Quadro Galéria archívuma, reprodukció: Vácsi Roland

Gondolkoztál már el azon, hogy milyen dísz tárgyak vesznek körül téged, illetve melyek azok, amelyekkel gyakran találkozunk manapság az emberek otthonaiban? Azt hiszem, hogy például a több helyen is kapható csíkos vagy színes pöttyös vázacskák, gyertyatartók ezek közé tartoznak, és falusi, illetve városi háztartásokban egyaránt megtaláljuk őket.

Néhány évtizeddel ezelőtt még többnyire nem az üzletláncok polcairól származó tárgyak díszítették a lakásokat (oké, ott voltak a híres üveghalak, de az egy másik történet). A falakon például fából készült, faragott sulykolók, színes, mázas tányérok, esetleg grafikák, rajzok, festmények lógtak. A komódokon, asztalokon pedig nagyon sok helyen Benczédi Sándor viszonylag kis méretű agyagszobrai díszeltek, ilyeneket még ma is elég sok helyen látni, lehetséges, hogy éppen a nagyszüleid vagy a szomszédaid is őriznek egyet-kettőt belőlük.

Benczédi Sándor 1912. szeptember 16-án született Tarcsafalván (ma Hargita megye). Fiatalon tanítóként dolgozott, de az 1930-as évektől kezdve fokozatosan egyre inkább a művészetnek szentelte az életét. Legismertebbek azok a kis szobrai, amelyeken a hétköznapi életünk apró jeleneteit mintázta meg. *Fürdőzők*, *Kártyázók*, *Csuklás*, *Telefonáló*, *Fényképésznél*, *Pletyka*, *Utcaséprők*, *Foghúzás*, *Szurkolók*, *Milicista* című munkái és még sok másik – amellet, hogy nagyon kifejezőek – ma is játékosak és viccesek. Benczédi egy előadásában azt mondta: „Ez nem humor – ez maga az élet, de az élet olyan magasra felcsigázása, hogy az már nevette; az én szobrom nem humoros, hanem életes.”

Ezek közül az alkotások közül az egyik kedvencem az itt látható *Bicikliző nő*, de szeretem hosszan nézegetni kompozícióinak minden szereplőjét, hogy ki mit csinál éppen, és hogy került oda.

Az 1970-es és 1980-as években Benczédi sajátos technikájával és stílusában elkészítette számos kortársának, íróknak, költőknek, irodalmi szerkesztőknek, színészeknek stb. a portréját is. Ezek egy részéről rendszeresen közölt képet az *Utunk*, a kor leghíresebb romániai magyar irodalmi és kulturális folyóirata. Ezekből a portrékból gazdag gyűjteményt (189 darabot) ma a Csíki Székely Múzeum őriz.

A művész 85 éves korában, 1998. január 1-én hunyt el Kolozsváron, a Házsongárdi temetőben nyugszik.

Benczédi Sándor: *Marton Lili (író)*. Megjelent az *Utunk* 1972. február 18-i számának 12. oldalán

RENDELD MEG
MOST A
CIMBORÁT!

Előfizetési díj: **40 lej**
(a 2025–26-os tanévre)

A Cimborá ára nem előfizetőknek:
5 lej / lapszám.

- keresd az iskolai terjesztőnél
- érdeklődj a 0752 062 885-ös telefonszámon
- írd a cimboramail@gmail.com címre

www.cimbora.net